MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA Budapest IX., Dimitrov tér 8.
ff 5047

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXV. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM Ára: 1.40 Ft 1983. ÁPRILIS 14.

JÓT, JÓL!

„VEZETÉS – SZERVEZÉS" VERSENY

Az ipari üzemszervezési tanszék ismét meghirdette, immár *hagyományosnak mondható tanulmányi versenyét.* A versenyre *március 30-án,* délután került sor, *hat csapat részvételével.*

A csapatok nevezésként *két előzetesen kiadott feladatot készítettek el.* Ezek közül *az egyik egy esettanulmány* jellegű feladat volt, amely döntési alternatívák közti választást és a választás indoklását foglalta magában.

A másik előzetes feladat egy dolgozat készítése volt. Természetesen a tanszék profiljának megfelelően *szervezési, szervezeti megközelítésben.*

A verseny fél három után néhány perccel *Máriás Antal* tanszékvezető rövid *megnyitójával kezdődött el.* A csapatok köszöntése és a verseny céljainak ismertetése után *Kovács István játékvezetői minőségében felkérte Bor Irént, a tanszék oktatóját, hogy értékelje a beérkezett dolgozatokat.*

Az értékelés során elmondta, hogy *a dolgozatok rövidségük ellenére megfeleltek a követelményeknek.* Általában *hibaként említette a komplex megközelítés hiányát:* egy-egy fontos tényezőt kiemelve a szerzők a többit kissé nagyvonalúan kezelték. Ennek okát a pályaművek értékelői abban látták, hogy *a téma feldolgozása során a legtöbben csak egy-egy művet vettek alapul.*

Az erre a feladatra kapható *maximális 40 pontot egy csapat érte el.*

Az értékelés után a játékvezető ismertette a következő feladatot. Torgensen—Weinstock: A vezetés integrált felfogásban c. könyve alapján *a csapatoknak öt kérdést kellett megfogalmazniuk, amiket a vetélkedő egy későbbi fázisában a többi csapatnak kellett megválaszolnia.* A kérdések megfogalmazásakor a csapatoknak *törekedni kellett arra, hogy csak olyan kérdéseket tegyenek fel, amelyekre ők maguk tökéletesen ismerték a választ, mivel a kérdés bumeráng jelleggel visszatért a feladóhoz, ha azt a másik csapat nem tudta kielégítően megválaszolni.*

Ezt követően egy újabb esettanulmányt kaptak kézhez a csapatok. Miközben a csapat egyik fele ennek elkészítésével foglalkozott, *villámkérdésekkel tovább folytatódott a vetélkedő. A kérdések H. Simon, Starr és Torgensen—Weinstrock műveire épültek.*

Ezt követte *az esettanulmány beadása.* Míg ennek értékelése folyt egy TOTÓ keretében *általános gazdaságipolitikai műveltségükről tehettek tanúbizonyságot a verseny résztvevői:* valamint egy újabb döntési feladatot kaptak.

Mivel még a beadott esettanulmányok értékelése nem készült el, *a játékvezető felkérte a csapatokat, hogy utolsó előtti feladatként olvassák fel bakijaikat.* Ez is lényegében előzetes feladatnak tekinthető: *a kötelező tananyagokból kellett bakikat, illetve magyartalan szövegrészeket keresni.*

Íme néhány ízelítőül:

Rendszeren belüli kapcsolat intenzívebb, mint a rendszerek közötti kapcsolatok. Pl. a *férj többször veri a saját feleségét, mint a szomszédét.* (Kindler József előadása.)

Jelenleg az időjárásszabályozást csak azzal tudjuk megvalósítani, hogy bemegyünk a lakásba. (Starr könyv)

„Ha folyamatos mozgású szállítószalag működik, akkor a munkahelyelvel együtt számított szállítási készlet (Q_n) így határozható meg: $Q_n = L/l_k . s_n x$, ahol L = a szállítószalag hossza l_k = a termékek egymás közötti távolsága (középponttól középpontig) s_n = a szállítási sorozat nagysága". (Cotel Kornél: Vállalati folyamatok rendszerszemléletű tervezése 289. old.) Megjegyzés: Nem taglalva a rendszerszemléletet, ha már alaposak vagyunk (lásd középponttól középpontig), úgy figyelembe kell venni a képlet kialakításához, hogy

a) a termékcsoportok nem feltétlenül azonos távolságra vannak a szalagon, így célszerűbbnek tűnik a távolságot valószínűségi változónak tekintve annak várható értékével számolni.

b) n darab termék között csak (n-1) darab távolság van.

c) a szalag elején és végén darabtávolságok is adódnak, ezek alapján könnyebb esetleg egyszerűen megszámolni a szállítószalagon levő termékek számát, ahelyett, hogy bonyolult képletekkel bajlódnánk.

Maslow szükségletünk hierarchiának első pontja: a pszichológiai alapszükségletek éhség, szomjúság stb. (Kieser—Kubicek: A Humán Relation elmélet és újabb motivációs elméletek.)

A döntéshozó azonosítása csak abban az esetben egyszerű, ha egyetlen személy testesíti meg. (Kindler J.: Többtényezős döntéselmélet.)

Az utolsó feladat előtt — ami a vetélkedő elején a csapatok által megfogalmazott kérdések megválaszolása volt — *Kovács Sándor értékelte az esettanulmányokat.*

Mivel ez szorosan kapcsolódik (kapcsolódhat) az egyetemünkön folyó képzéskorszerűsítéshez érdemes kicsit részletesebben ismertetni:

A tanulmány egy angol egyetemen alkalmazott módszert felhasználva készült. *Célja, hogy segítse az egyetempolitikai célok megfogalmazását,* a program-prioritások (tárgyak, kutatási irányok szűk erőforrások elosztásának) eldöntését, amelyek révén az egyetem tartani tudja irányító pozícióját a kutatásban és a képzésben, és amelyek biztosítják számukra a társadalom támogatását. *Azt a törekvést tükrözi, amely az* (a teljesítmények, eredmények) *mérését kívánja a hallgatók és oktatók segítségével bekapcsolni a képzés folyamatába.*

(Folytatás a 2. oldalon)

Csak fújom a dalt
(Fotó: Balázs Gusztáv)

Esténként: TDK!

Április 20., szerdától április 29., péntekig kerül sor az idei egyetemi TDK-konferenciára. Az egyes szekciók esténként 7 órától a Rádayban és a Makarenkóban lesznek, egyszerre csak egy vagy két szekcióban folyik a vita. Várhatóan 55 dolgozat kerül bemutatásra, aránylag magas az el nem fogadott dolgozatok száma. Valamennyi dolgozatból és bírálatból egy példány már a konferencia előtt a könyvtárban olvasható. Napokon belül megjelenik a részletes programfüzet.

Minél többen éljünk az alkalommal, az új rendszerű TDK-konferencián való részvétellel.

Hol lesz a helye a közművelődésnek?

Lapzártakor találkoztak a rekonstrukciós munkálatok és a közművelődési bizottság illetékesei, hogy megegyezésre jussanak: hol lesz a helye a rekonstrukció alatt egyetemünk közművelődésének. A közművelődés súlypontja a kollégiumokra tevődik át.

KÖZGÁZ KLUB: az eddigi 255 m^2-es klubhelyiség pótlására a főépületben nem kerül sor. A Közgáz Klub egyes rendezvényeit 1983-tól a Rádayban és a nem teljesen kihasznált, 165 m^2-rel bővíthető Kinizsi Klubban lehet tartani. A filmklubnak és a Poltárnak a III. előadó biztosít helyet, egyeztetve az órarenddel. 1985-ig, ha engedélyezik, esetleg klubkávéház jellegű épületet is fel lehetne építeni a Kinizsi és Szamuely utca sarki telekrészen. Ez azonban még csak gondolat. A rekonstrukció során az alagsori szinten épül 333 m^2-es klub a szükséges helyiségekkel kiegészülve. A nagy zenés rendezvények helyszínét egyelőre nem lehet biztosítani. Az idei nyári klub talán a Kinizsiben lebonyolítható. A Makarenkó utcai pincében a a közösségi helyiséget egyelőre nem építik meg.

MŰVÉSZETI CSOPORTOK: a táncegyüttesnek a Veres Pálné utcai épületben alakítanak ki egy 90 m^2-es helyiséget, amit nappal oktatási célokra használnának. Az énekkar próbáira a Makarenkó színháztermében lesz lehetőség. A képzőművészeti kör és a színjátszócsoport a Kinizsi Klubot kiegészítő új helyiségben dolgozhat. Az alakuló filmstúdió működését az oktatási laborral együttműködésben lehet megoldani, önálló helyiséget is biztosítva a csoportnak a Veres Pálné utcai épületben.

A KÖZMŰVELŐDÉSI TITKÁRSÁG és a KISZ-bizottság várhatóan az I. emelet déli szárnyán kap 2-2 helyiséget. A közönségszervezés helyisége marad. A főépület II. emeletén 120 m^2-es olvasótermet alakítanak ki. Az új könyvtárban szépirodalmi szabadpolcot létesítenek. A nagy egyetemi rendezvények (KEN, ballagás stb.) helyszínére még keresik a megoldást.

A tervek még nem teljesen véglegesek.

Meghívó

A szervezési és vezetési társaság fiatalok bizottsága meghív minden érdeklődőt április 29-én (pénteken) 9 órától az Építők Szakszervezeti Székházában (Bp., VI. Dózsa György út 84/a.) tartandó egész napos ankétjára, amelynek célja a teljesítményarányos bérezés megvalósítását akadályozó tényezők megismerése, megvitatása és a továbbfejlesztés lehetséges irányainak meghatározása.

A FÓRUM ELŐADÓI A KÖVETKEZŐK:

— **BAUER TAMÁS,** MTA Közgazdaságtudományi Intézete: A munka szerinti elosztás kérdései.

— **BORLÓI RUDOLF,** ÁBMH: A vállalati bér- és kereset szabályozási rendszer problémái, a továbbfejlesztésének irányai.

— **KÖVÁRI GYÖRGY és SZIRÁCZKI GYÖRGY,** MKKE munkatudományi tanszék: A vállalaton belüli bérelosztás, béralku jellemzői.

— **POLGÁR MIKLÓS,** Pénzügykutató Intézet: A vezetők ösztönzési rendszere és ennek ellentmondásai.

A vitát Rák György vezeti az Országos Tervhivatalból. A fórummal kapcsolatban további tájékoztatást nyújt: — Gergely Gábor Országos Anyag- és Árhivatal, telefon: 128-400/182.

SZVT fiatalok bizottsága

Kitüntetettjeink

A kollégisták ünnepi műsora

Felszabadulásunk 38. évfordulójáról — mint már hírül adtuk — egyetemünk a Rajk László Szakkollégium által rendezett ünnepségen emlékezett meg. Az ünnepség keretében adta át egyetemünk rektora azokat a kitüntetéseket, amelyeket oktatóink és dolgozóink a nőnap, a forradalmi ifjúsági napok, illetve hazánk felszabadulása alkalmából kaptak.

KIVÁLÓ DOLGOZÓ kitüntetést kapott a nemzetközi nőnap alkalmából: Poszmik Erzsébet tud. munkatárs, Tokody Gyuláné adjunktus, Mélykuti Ferencné docens, Kovács Lászlóné adjunktus, Borda Józsefné adjunktus, Jávorszky Béláné csoportvezető, Mátravölgyi Jánosné csoportvezető.

MINISZTERI DICSÉRETBEN részesült Rák Józsefné tud. munkatárs, Juhász Györgyné adjunktus és Friedmann Lászlóné előadó.

KIVÁLÓ DOLGOZÓ lett a forradalmi ifjúsági napok alkalmából: Bassola Péter adjunktus, Sipos Zoltán adjunktus, Gál Péter adjunktus.

MINISZTERI DICSÉRETET kapott Marosi Zsuzsa tanársegéd, Takács Istvánné könyvtáros.

KIVÁLÓ DOLGOZÓ lett április 4-e alkalmából Gönczi Barnabás adjunktus, Iványi Attila docens, Korbel István gépkocsivezető, Szampiás Lajosné előadó.

MINISZTERI DICSÉRETBEN részesült: Nagy Tamásné előadó, Vass Lászlóné hivatalsegéd.

Kitüntetésükhöz gratulálunk!

AIESEC-pontrendszer

VITAINDÍTÓ

A külföldi szakmai gyakorlat kivételes lehetőség. Mind szakmai, mind élményszinten rengeteget ad, és olyan tapasztalatokat, ismereteket nyújt a diákoknak, amiket későbbi munkájukban hasznosíthatnak.

Mivel a gyakorlaton részt vevők száma évente korlátozott, felmerül a kérdés, mi alapján válasszuk ki a kiutazókat. Erre alakult ki és az évek során fejlődött *egy pontrendszer — amit tovább szeretnénk tökéletesíteni.* Az alapvető elvek a következők: *az a diák menjen gyakorlatra, aki legtöbbet tud most és később hasznosítani belőle, és aki megfelelő „képviselője" Magyarországnak.* Tehát elsősorban *szakmailag legyen felkészült* a diák, mert ez biztosítja azt, hogy sokat tanul és egyben a jó Magyarországképhez is hozzájárul egy jól képzett magyar diák. Ahhoz, hogy a gyakorlat hasznosítható legyen, *alapvető követelmény a megfelelő nyelvtudás is.* A harmadik szempont, hogy a diák *általános műveltsége, tájékozottsága megfelelő legyen,* és „feltalálja magát", jól mozogjon az emberek között.

Hogyan lehet mindezeket mérni?

A szakmai felkészültség mérésére alkalmasak (jobb híján) *a tanulmányi átlag, a TDK- és tanulmányi versenydolgozatok,* valamint valamennyire *a szóbeli meghallgatás 1—2 szakmai jellegű kérdése.* A nyelvtudást *egy írásbeli fordítás idegen nyelvről magyarra és esszéírás idegen nyelven,* majd egy *15—20 perces beszélgetés az adott idegen nyelven hivatott mérni.* A szóbeli meghallgatás funkciója még emellett az általános tájékozottság, rátermettség bizonyos mérése is. *Emellett ezt a funkciót tölti be a társadalmi tevékenység pontozása is,* nem titkolva a kompenzálás igényét azok számára, *akiknek a társadalmi munkájuk miatt kevesebb idejük jut a tanulásra.* Ezek alapján a következő megoszlás alakult ki: *a szakmai felkészültség* (átlag, TDK, versenydolgozat): *52 százalék, nyelvtudás* (nyelvi hallgatás): *33 százalék társadalmi munka: 15 százalékban határozza meg az összpontszámot. Ezt mi alapvetően helyes megoszlásnak tartjuk.*

A pontszámok struktúrája — a vitás pontokkal — a következő: ha az utolsó *4 félév átlaga összeadva* nyelvi jegyek nélkül *minimum 14, az ennek megfelelő AIESEC pont nő progresszíven.* A nyelvi jegy levonását az indokolja, hogy a nyelvtudást külön beszámítjuk, de *kérdés, hogy levonható-e az orosz jegy* (az AIESEC-ben nem kódolható az orosz, mivel a Szovjetunió nem tag). *Egy felolvasott TDK 8, egy versenydolgozat 2 pontot ér.* Maximum 2-2 számítható be; 1., 2., 3. helyezés plusz 3, 2, 1 pontot jelent. *A nyelvi meghallgatáson figyelembe veszik az írásbeli eredményét, és 0-25-ig pontoznak.* A bizottság egy nyelvtanárból, egy nyelvet tudó szaktanárból egy AIESEC-gyakorlaton már részt vett diákból és egy AIESEC-esből áll. *Tíz pontot minimum el kell érni, egyébként a nyelvtudás szintje túl alacsony ahhoz, hogy a diák dolgozni tudjon vele külföldön, tehát nem vehet részt a gyakorlaton.* Ez a bizottság vétójoga. *A második nyelvből csak szóbeli van: 4, 6, 8 pont adható a nyelvtudás szintjétől függően. A társadalmi munkára 10 pont kapható* területenként, maximum *két terület pontozható és az összpontszám nem lehet több, mint 15.* A társadalmi munka pontozásának ez a rendszere volt érvényben 1982-ben, de nem vált be, mert szinte mindenki megkapta a 15 pontot, tehát nem volt reális mérce. Ettől jobb volt a korábbi rendszer, miszerint egy területen 8, összesen 16 pontot lehetett szerezni. Az új rendszer bevezetésének oka azonban nem változott, ugyanis a területek túl magas pontszámot adtak. *Kérdés: hogyan érhető el a reális, objektív pontozás a társadalmi területeken, mely területek pontozhatók, esetleg érdemes lenne-e súlyozni a területeket* (tehát egyik helyen kevesebb legyen a maximum elérhető pontszám, mint a másikon, mivel a két munka maximális befektetés esetén sem azonos fajsúlyú)?

Szeretnénk tőletek a pontrendszer tökéletesítéséhez javaslatokat kapni, szeretnénk véleményeteket hallani. Amennyiben az AIESEC faliújságon elhelyezett dobozban megfelelő számú észrevételt találunk *április 24-ig, nyilvános vitát rendezünk a pontrendszerről.*

Várjuk a hozzászólásaitokat — végül is a ti ügyetek is a kiutazás!

Kőrössy Katalin
AIESEC

Hírek

Egyetemi tanácsülés volt április 8-án. A testület első napirendi pontként személyi ügyeket tárgyalt. Megválasztotta tudományos rektorhelyettessé Bora Gyulát, és 5 évre meghosszabbította a gazdaságtörténet tanszék vezetői tisztében Berend T. Iványt. A nyelvoktatás új rendszeréről szóló előterjesztés került második napirendi pontként a testület elé. Az előterjesztést hosszas vita után elfogadták. Végül az 1982. évi költségvetést vitatták meg.

Pártbizottsági ülés volt április 6-án, ahol a testület megvitatta azt a tájékoztató jelentést, amelyet a budapesti pártbizottság ifjúságpolitikai munkabizottsága elé terjeszt „Az MKKE pártbizottsága tájékoztatója a KISZ-szervezet irányító tevékenységéről, a KISZ-szervezet helyzetéről" címmel.

Új sorozat a Rádayban

A Ráday Klub nemrégen indult új sorozatának (oktatóink kedvenc témái) következő vendégei — Máriás Antal sikeres előadása után — Széll János. majd Sándor Péter. Széll János április 18-án, hétfőn 7-kor „A gazdasági reform és a politikai rendszer összefüggései", Sándor Péter pedig április 25-én, hétfőn 7-kor „A mai magyar politikai rendszer néhány ellentmondása" címmel tart előadást.

MUNKALEHETŐSÉG

A Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat budaörsi tankönyvraktár telepére munkaerőt toboroz.

Feladat a tankönyvszállítás és -bonyolítás. Kereseti lehetőség havi 3000 forint. Vidéki kiküldetés esetén napidíj. Étkezést tudunk biztosítani.

Jelentkezés a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat munkaügyi osztályán, Budapest, VI., Népköztársaság útja 21.

Nyolcasok evezős versenye kerül elsőízben megrendezésre április 16-án, 12 órakor a Dunán, a Lánchídtól a Műszaki Egyetem főbejáratának vonaláig. A résztvevők az ELTE, a BME, az MKKE, a SOTE és a Pénzügyi Főiskola csapatai. Új hagyomány megteremtéséről van szó, gyertek drukkolni!

A párt-végrehajtóbizottság április 11-i ülésén, Dobrovits Iván rektorhelyettes tájékoztatást adott, az egyetemi rekonstrukciós munkák helyzetéről. Majd Hardi László, szervező titkár beszámolt a kerületi pártértekezlet három felhívásának egyetemi megvalósításáról. A „négyszög" tevékenységéről Selmeci Lajos pb-titkár tájékoztatott, és végül elfogadásra került a beszámoló taggyűlések előkészítésének feladatterve.

Törzsgárdaünnepség

A tanácsteremben ünnepeltek **(Fotó: Balázs Gusztáv)**

Ritka alkalom, hogy az egyetemen így együtt látni oktatók és dolgozók ily népes társaságát, mint április 1-én, a tanácsteremben. Talán ilyenkor érezni leginkább az együvétartozást is, mert különben ki-ki rohan a munkája után, és gyakran még a szomszédos tanszéken dolgozók sincsenek közvetlen, olykor még ismeretségi viszonyban sem egymással. És a jövőben méginkább egyre nagyobb jelentősége lesz az ilyen összejöveteleknek, hiszen a tanszékek nagy többségét a költözködés folytán már nemcsak egy fal, de utcák sora választja el egymástól.

A díszbe öltözött tanácsteremben, fehér asztal mellett látta vendégül a szakszervezet az egyetem törzsgárdistáit, akiket meleg szeretettel köszöntött Szép Jenő, a szakszervezeti bizottság elnöke és Dobrovits Iván rektorhelyettes.

Tisztelet azoknak, akik hosszú évek óta dolgoznak az egyetemen, azoknak, akik a pedagógus hivatást felvállalva a rossz körülmények, a gyakran nem érdemelt közöny ellenére is hűek maradnak munkahelyükhöz, az egyetemhez.

Az ünnepi köszöntőket követően kiosztották a törzsgárda-kitüntetéseket és a velük járó pénzjutalmakat.

További jó egészséget kívánunk valamennyiüknek!

30 ÉVES TÖRZSGÁRDATAGOK:

Erdei György, Gondi József, Halmai Erzsébet, Hegedűs Józsefné, Káplár Józsefné, Mátyás Antal, Pázmánd Emília, Radó László, Varga László, Szántai Kálmán, Vass Lászlóné, Matejka Március, Nagy Ferencné, Varga Ferenc, Ferencz Györgyné, László Imre.

20 ÉVES TÖRZSGÁRDATAGOK:

Bessenyei Lajos, Bauer Ilona, Csáki Csaba, Dévényi Györgyné, Damján Bertalanné, Kerékgyártó Györgyné, Melega Tiborné, Molnár László, Mélykúti Ferencné, Stark Antal, Tóth Gyula, Vízy István, Szuhay Györgyné, Havas Péterné, Juhász Jánosné, Bognár Ferencné.

15 ÉVES TÖRZSGÁRDATAGOK:

László János, Lantos Imre, Máriás Antal, Marosi Miklós, Módos Gyula, Mihály Istvánné, Ozsvald Lászlóné, Paizs János, Alföldi Istvánné, Dénes Magdolna, Nagy István, Chikán Attila, Kovács Sándor, Kovács Ferenc, Holits Józsefné.

10 ÉVES TÖRZSGÁRDATAGOK:

Várkonyi Zsuzsa, Vörös Ferenc, Fiumei Attiláné, Gegus Gáborné, Baross Józsefné, Csanádi Ferenc, Bibók Péterné, Bartoli Ferenc, Molnár Istvánné, Korbel István, Márton Ferenc, Bassola Péter, Bodai Zsuzsa, Vallóné Cs. Mária, Eördögh Miklós, Galló András, Hell János, Kulifai József, Kertész Péterné, Lelkes Ákosné, Proniné M. Edit, Horváth S. Zsuzsa, Sebestyén Lászlóné, Turján Sándor, Tandel Éva, Tóth Ferenc, Tóth Gáborné, Vadász István.

Egy fiatal ünnepelt

Szép Jenő szb-elnök köszönti a törzsgárdistákat

A testedzés házi feladat

Beszélgetés Zsadányi Istvánnal

Zsadányi István, az egyetem testnevelési tanszékének újonnan megválasztott vezetője, a Pécsi Tanárképző Főiskola biológia-testnevelő szakán, majd a Testnevelési Főiskolán szerzett tanári oklevelet. Később elvégezte a főiskola edzői szakát. 1970 óta az MKKE testnevelési tanszékének tanára.

— Először engedje meg, tanár úr, hogy gratuláljunk. Hozott-e változást életében a kinevezés, nem lesz-e kevesebb ideje órák tartására?

— Feltétlenül hozott, hiszen olyan problémákkal, gondokkal találom szemben magam, amelyekben régebben nem kellett túlságosan elmélyednem. Most visszamenőleg meg kell ismernem, át kell vizsgálnom sok mindent. A munka nem halmozódott fel Molnár tanár úr halála után, és ezért a köszönet Török tanár úré. A kérdés második felére csak annyit tudok felelni, hogy e félévi csoportjaimat feltétlenül továbbviszem, s jövőre majd elválik, hogyan tovább.

— Milyen tervekkel kezd, illetve kezdenek munkához?

— Szeretnénk színesebb foglalkozásokat, programokat nyújtani a diákoknak. Régi dédelgetett tervem egy olyan rendszer bevezetése egyetemünkön, amelyet a Prágai Közgazdasági Főiskolán láttam. Itt a hét egy napja csak a testnevelés számára van fenntartva. A diákok a legkülönbözőbb sportok között válogathatnak. Ez, azt hiszem, sokkal jobb megoldás lenne nálunk is, hiszen diákjainknak most csak két választásuk van, vagy úszni, vagy tornatermi foglalkozásokra járnak, illetve rohannak a távolságok és az órarendi beosztások miatt.

— De ehhez feltétlenül szükségesek lennének megfelelő létesítmények, viszont most indult be a rekonstrukció és az új könyvtár miatt megszűnt a „Kinizsi udvari dühöngője" is.

— Így van. Ezért rengeteg lehetőséget vizsgálunk, s ebben az egyetemi vezetés föltétlen támogatásáról biztosított, anyagiakban is. Az egyetem központi épületében levő tornaterem még három évig a miénk marad, utána más célú felhasználásra kerül. Ehelyett a Zsil utcai két tornatermet szeretnénk megszerezni, ami most még a Műegyetemé. Erre meg is van az esély. Szabadtéri pályát, dühöngőt, a Duna-parton tervezünk. S hadd mondjam el, hogy én a legnagyobb lehetőséget a sportpályák bérelésében látom, amely az előzőekben említett testnevelési nappal ötvözve, szinte korlátlan lehetőségeket nyit meg előttünk és főleg a diákok előtt.

— Számíthatunk-e valamilyen újdonságra, szinesebb foglalkozásokra a közeljövőben?

— A téli sítábor mintájára szeretnénk nyaranként egy vízi tábort rendezni. Arról még folynak a tárgyalások, hogy a felsőoktatási intézményeknek egy központi hajóparkjuk és telepük legyen-e, vagy egyetemünknek külön. A turisztika egy további lehetőség, bár ez már nem egészen új dolog, hiszen Hida Péter, III. éves hallgató vezetésével már jó ideje egy kisebb csoport járja a budai hegyeket, és szívesen látnának további természetbarátokat is. Ami a színesebb foglalkozásokat illeti, tervezzük a Nyugaton mind nagyobb teret hódító aerobic torna bevezetését, nálunk is, először a kondíciótornán, s ha beválik, akkor a testnevelési órákon is. Ehhez szeretnénk megoldani a Kinizsi utcai terem hangosítását.

Végül hadd fűzzek egy rövid gondolatot az eddig elmondottakhoz. Akármilyen hetőséget biztosítunk is, elsődlegesen mindenkinek magát kell rászoktatnia a rendszeres mozgásra, a sportolásra.

Sokszor mondom az óra végén — házi feladat, amin nevetnek. Pedig ezt nagyon komolyan gondolom. A heti egy foglalkozás semmiképp sem pótolhatja a napi mozgást, azt, hogy az ember kellemes fáradtsággal, az izmaiban bizsergéssel térjen nyugovóra.

zsiráf

KSC-közgyűlés

Vezetőségválasztó közgyűlést tartott a KSC, 1983. március 29-én. A részvevők meghallgatták az elnökség beszámolóját az elmúlt két év munkájáról. Ezután alapszabálymódosításra került sor. Végül megválasztották a Sport Club új elnökségét: dr. Szép Jenő tanárelnök, dr. Komlósi Jenő elnökhelyettes, Zsadányi István ügyvezető elnök; tagok: dr. Sárközi Tamás, dr. Szarvas László, Vadász István, dr. Némethi Gábor, Nádai Pál, dr. Putnik Bálint. Berendi Zsuzsa diák, Konarik Péter diák.

„Vezetés-szervezés" verseny

(Folytatás az 1. oldalról)

Mint azt a tanulmány bevezetőjében megfogalmazta a *hatékonyság kétféle összetevőt foglal magában: 1. jót; 2. jól,* vagyis helyesen megválasztani a teendőket, majd a cselekvést jól végrehajtani.

A vezetés-szervezés versenyen a résztvevők először *kiválasztották és fontossági sorrendbe állították azt az öt legfontosabb célt, amelyet az iparos képzésnek szerintük szolgálnia kell. A 6 csoport mindegyike két félcsoportban válaszolt, az így kialakult 12 csoportból 6 a közvetlenül használható szakmai ismereteket tette az első helyre, 4 az önálló, kritikus gondolkodás kifejlesztését és 2 a népgazdasági célokhoz való hozzájárulást.* (Az egyik csoport két fele teljesen ellentétesen helyezte a szakmai és a gondolkodási célokat elsőnek, illetve utolsónak, azonos cél, azonos helyezés egyetlen csoportban fordult elő, tehát a vélemények a követendő célok tekintetében erősen szórnak. Az összes felsorolt célt tekintve a praktikus szakismeretek és az önálló gondolkodás elsajátításának igénye azonos súlyú.) Az esettanulmányban megoldandó *második feladat a „Cél-program mátrix" összeállítása volt, vagyis a szak profilját megadó tárgyakat értékelték a versenyzők aszerint, hogy milyen mértékben teljesítik az előbb meghatározott célokat. A pontozásban a szervezés 255, az ipargazdaságtan 168, a számvitel 143 pontot kapott. A választott célokat jobban kielégítő fejlesztési irányok közül a „management szak" 378, a szervezésmódszertan 284, a mikroökonómia 261, a számítástechnika 193, a vállalati pénzügyek 162 pontot szerzett. (Vezetéspszichológia, szociálpszichológia, szociológia bővítésére is szavaztak 123 ponttal.)*

A következő kérdéskör *az oktatók színvonalát, a tárgyban közvetített és a tanszék által elért tudományos eredmények arányát, az oktatás társadalmi-gazdasági aktualitását, az oktatás szervezettségét, fegyelmét firtatta és itt a szervezés 513, a számvitel 420, a polgazd. 351, az ipargazd. 345 pontot ért el.*

Az adatok mérlegelése során tekintetbe kell venni, hogy vezetési-szervezési versenyről lévén szó, az ilyen témák és a vezetési-szervezési tárgy iránt érdeklődő hallgatók voltak többségben, a minta tehát — ha úgy tetszik — ezáltal szelektált, továbbá nagyságánál fogva sem reprezentálhatja a teljes sokaságot. *A szavazásnak vannak mégis értékelhető tanulságai: elmélet és gyakorlat jobb összekapcsolása kívánatos, a management irányú fejlesztés rendkívül meggyőző arányú támogatást kapott és nemcsak a célpreferencia, de az óhatjott fejlesztés is hangsúlyozza a gyakorlati, módszertani jellegű ismeretek arányának növelését. Jó volt olvasni az elemzésekben az ipar szak tárgyait és képzési színvonalának megbecsülését tükröző sorokat.* A versenyzőknek eredményeik elemzésére kevés idejük maradt, de az értékelési kísérlet sikeresnek és szélesebb körben felhasználhatónak bizonyult.

Az egyetem és a KISZ oktatási bizottsága a képzési reform előkészítése során nem hagyhatja figyelmen kívül azokat a szakmai eljárásokat, elemzési eszközöket, amelyekkel a felsőoktatási intézmények szerte a világon megoldják, levezetik folyamatos alkalmazkodásukat. A vezetési-szervezési verseny esettanulmánya benillantást engedett ebbe a világba, de ez nem elegendő: ha már a szervezés tanszéken szakdolgozatok is készülnek a témában, a lehetőséget alaposabb körültekintésre is fel kellene használni.

Ezt követően a csapatok az egymásnak feladott kérdésekre válaszoltak, majd a *pontszámok összesítése után a jó hangulatban lefolytatott vetélkedő eredményhirdetése következett:*

Az első helyezett csapat tagjai Som Emília, Mészáros Irén, Csanakiné Nagy Ilona, Takács István, Orehoczki Bálint, Bakacsi Gyula és Dobi Sándor (2500 forintos pénzjutalom). *A második helyezett csapatot Avramcsev Péter, Bakk Anna, Bagossy Sándor, Jánovszki Edit, Karsai Tamás és Krucsó Edit alkotta* (1500 forint). *A harmadik helyet Pirisi Károly, Lantos Gabriella, Csomor Mariann, Hoffmann József, Szabó Imre, Barina Lívia és Vajgel Mária alkotta csapat szerezte meg* (1000 forint).

A zsüri nagy örömmel üdvözölte, hogy a versenyen *egy másodéves csapat is derekasan helytállt,* elismerésül álljon itt e csapat névsora is: Hegyi Margit, Palik László, Zobor Zsuzsa, Hajdu Piroska, Morvai Mária, Pangó Erika.

Kovács Sándor
Kiss Gábor

Ne nevess korán!

Fotó: Sass Ákos

RUDAS LÁSZLÓ-DÍJASOK

Berács József

Az idei Rudas László-díjjal jutalmazottak közül az egyik dr. Berács József, a piackutató és piacszervező tanszék munkatársa. Egyetemi éveiről, jelenlegi munkájáról kérdeztük.

— Hogyan végezted el az egyetemet, mivel foglalkozol kutatói munkád során?

— 1974 óta vagyok az egyetemen. Az ipar szakon, ezenbelül az akkor működő szakágazati rendszerben a marketing szakágazaton végeztem. Szakkollégistaként érdeklődésemnek megfelelően kezdetben a marketing problémájával foglalkoztam. Szerencsésnek mondhatom magam, mivel témavezető tanárom az Országos Piackutató Intézet igazgatója volt. Vállalatokhoz jártunk, gyakorlatilag bekapcsolódtunk az intézet munkájába. Később a készletgazdálkodás felé fordultam, s TDK-dolgozatot is e témakörben írtam. Tulajdonképpen ez a problémakör végig kísért és kísér mind a mai napig, oktatói és kutatói munkámban egyaránt.

A termékek elosztásához, termelői, kereskedelmi telephelyeinek meghatározásához, szállításának megoldásához, valamint ezek tervezéséhez a piac ismerete szükséges. Hogy a raktározási, szállítási stb. költség minimalizálható legyen, ismernünk kell a várható vásárlók körét, a piacok térbeli elhelyezkedését stb. Az igények kielégítését rövid távon a készletek biztosítják. A készletek piaci szempontból tehát a kínálatot testesítik meg, míg marketing szempontból az elosztáshoz a termékek fizikai, naturális áramlásához sorolhatók. Az első aspektus jelentőségére utal az a Kornai munkássága nyomán elméletileg világossá váló körülmény, hogy a gazdaságban az árak jelzőrendszer szerepe mellett — bizonyos körülmények között — a készletek is betölthetnek jelző funkciót, azaz a gazdaság ezen keresztül szabályozható.

— Milyen apropóból írtad, miről szól pályamunkád?

Az „apropó", érdeklődésem a következő probléma iránt (nagyjából megfogalmazva): a készletek tartósan magas szintje hazánkban következménye a piac (Kornai megfogalmazásával) szívásos állapotának. Marketing, azaz vállalatpolitikai szempontból ennek módosítását az elosztási csatornák átalakításától várhatjuk.

Nálunk meghatározott történelmi fejlődés eredményeképpen élesen elhatárolódnak egymástól a kereskedelmi csatornák szereplői. Ezek, mint például a nagykereskedelem, a kiskereskedelem, a külkereskedelem, a termelőt és kereskedőt egyaránt kiszolgáltatottá tevő monopóliumaikkal, az elosztási rendszer merevségének feloldását nehezítik. E dolgozat azt célozza, hogy átfogóan vizsgáljuk az elosztási rendszert, s ne csupán az egyes szereplők sajátos megközelítését alkalmazzuk. Ebből adódóan funkciókat (tranzakciós, logisztikai és áruforgalmat elősegítő egyéb funkciókat) próbálok jellemezni. Erre támaszkodva hangsúlyozom, hogy az elosztási csatorna szereplői különböző funkciókombinációkat láthatnak el, s ezáltal kialakulhat az elosztás jelenleginél formagazdagabb rendszere. Vannak ugyan már e téren kezdeményezések, például a Skála, diszkont áruházakat hoz létre. termelői vállalkozásokba kezd stb., de a lehetőségeket még nem használjuk ki. Az elosztási csatornák sokféleségét kell a marketing segítségével is előmozdítanunk.

— Sok sikert kívánunk további munkádhoz!

Komócsin

Forgácsné Kovács Erzsébet

Sok keresgélés, kérdezgetés után megtalálom a matematika tanszékhez tartozó 348-as szobát. A kopogtatásra fiatal lány nyit ajtót.

— Forgácsné Kovács Erzsébetet keresem.

— Én vagyok — hangzik röviden, és már tessékel is befelé. Az íróasztalokkal, könyvekkel teli szobában, mintha egy diáktársammal kerültem volna szembe. Nehéz elképzelni, hogy ő az egyik a három Rudas László-díjas közül, hogy egyike a néhányaknak, akik először kezdtek foglalkozni egy újfajta matematikai módszerrel, és végül, hogy két gyermek édesanyja.

— „Sokdimenziós skálázás és alkalmazási lehetőségei a nemzetek fejlettségének vizsgálatában" ez a címe a dolgozatodnak, amellyel a díjra pályáztál. Mióta foglalkozol ezzel a témával?

— A doktori disszertációmat is ezzel kapcsolatban írtam. A matematikai módszereknek, mind nagyobb szerepe van a gazdasági élet elemzésében. Fontosnak tartottam és tartom, hogy egy Magyarországon eddig — négy évvel ezelőttig — ismeretlen, új szempontok alapján elemző módszert megismerjenek és alkalmazzanak.

— És akadt már valamilyen lehetőség ennek a gyakorlati megvalósítására?

— A Tervgazdasági Intézet mostanában éppen a fejlettség vizsgálatával foglalkozik. Munkájukhoz, úgy tudom, ezt a módszert is fel akarják használni.

— Eddig a kutatómunkádról volt szó, most mesélj valamit tevékenységed másik részéről, a tanításról.

— Nagyon szeretek tanítani. Negyed-ötödéves közgázosként már szemináriumvezető voltam. Egyébként népgazdaság tervező-elemző szakos voltam itt az egyetemen. Ez a tanítási vágy hozott vissza, ez tartott itt és ezt akarom csinálni a jövőben is. Három évfolyamról kaphatok képet a padok innenső oldalán. Az elsősökkel a valószínűségszámítást, a másodévesekkel a lineáris algebrát, a harmadikosokkal a matematikai statisztikát próbálom megszeretteni és megértetni.

— Habár nem vagy messze ettől a generációtól, mégis látsz-e valamilyen különbséget a mai egyetemistáknál?

— Talán azt, hogy csökkent a tekintélytisztelet, aminek jó és rossz oldala egyaránt van. A jó oldala az, hogy a diákok bátrabban kritizálnak, nem fogadnak el mindent, amit a tanár mond. Valódi vitát viszont csak úgy lehet folytatni, ha a résztvevőknek véleménye van, a vélemény mögött pedig tudás. A rossz az, amelyet most a másik oldalról tudok csak igazán átérezni: milyen idegesítő tud lenni a szemtelenség, a pimasz odanemfigyelés. De azt tartom, hogy egy tanárnak képesnek kell lenni lekötni a diákok figyelmét. Számomra alig van nagyobb öröm, mint érezni az érdeklődést, a figyelmet. És a szeretetet. Mert ezt éreztem, amikor egyik csoportom elsőnek gratulált a díjhoz.

— Valóban mit jelent számodra a díj?

— Egy lehetőséget, lehetőséget arra, hogy bizonyítsak. A fiatal oktatóknak kevés lehetőségük van a publikálásra. A pályázatot én fórumnak tartottam, ahol megmutathattam, hogy mivel foglalkozom, hogy a tanítás mellett másfajta ambícióim is vannak. Hogy ez talán valamennyire sikerül azt a díj igazolta.

— Terveid a jövőre?

— Tanítani. Újabb témákkal foglalkozni. A gyermekeimnek jó édesanyja lenni.

Bernáth

Kishalmi Zoltán

Kishalmi Zoltán, az ipari üzemszervezés tanszék tanársegéde olyan tanulmány kidolgozásáért kapta meg a Rudas László-díjat, amely a termelési gyakorlatot hatékonyan segíti. Erről beszélgettem vele.

— Hogyan kerültél ilyen fiatalon a tanszékre?

— A népgazdasági tervező-elemző szak vállalati modellező szakágazatán végeztem. Harmadéves koromban kapcsolódtam be az oktató és kutatómunkába. A „Fémmunkás" vállalatnál egy évig dolgoztam, majd az MKKE—MSZI informatikai osztályára kerültem. Egy éve vagyok az ipari üzemszervezés tanszék munkatársa.

— Mivel foglalkoztál a tanulmányodban?

— Egy szimulációs modell felhasználásával próbáltam olyan termelésirányítási rendszert kialakítani, amely képes arra, hogy az eltérő prioritású megrendeléseket különböző módon kezelje, ezáltal a vállalati és népgazdasági preferenciákat összhangba hozza, és ezen az úton az alkalmazott eljárások segítségével az érdekkonfliktusokat valamilyen módon feloldja, és biztosítsa a vállalat rugalmasabb, nagyobb hatékonyságú alkalmazkodását a változó piaci feltételekhez.

Az eljárás az ember és a gép párbeszédén alapul, a bonyolult döntéseket az ember hozza, a gép a döntések támogatását, a befolyásoló tényezők elemzését, valamint az adminisztrálás hosszadalmas feladatát látja el.

Az eljárás jelentősége egyedi gyártás esetén kiemelkedő. A gyártáselőkészítés, a műszaki előkészítés, az anyaggazdálkodás viszonylag hosszú időszakot vesz igénybe, a megrendelések kevéssé tipizáltak, ebből következően elég nagy bizonytalansággal kell számolnunk a termelési folyamat során. A kialakított eljárás azt próbálja összehangolni, hogy a vállalat a termelési határidőket is tartani tudja és ugyanakkor a vállalati érdekek (az árbevétel, a likviditás, a nyereség, a termékösszetétel és a kapacitáskihasználás az elképzeléseknek megfelelő alakulása) megfelelő szinten is kielégítve. Az eljárás parametrizált, az egyes „döntési pontokon" (automatizált döntések) más és más szempontok szerint dönt a számítógép. Az egyes termelésirányítási stratégiák paramétervektorral jellemezhetők. Azt, hogy egy adott külső-belső környezeti feltételrendszernek melyik stratégia felel meg a legjobban, a szimulációs modell segítségével tudjuk meghatározni.

— Sor került már a gyakorlatban az eljárás alkalmazására?

— Korábban az eljárás a Fémmunkás vállalat kecskeméti gyárára vonatkozóan került kidolgozásra az MKKE—MSZI szerződése keretében. Ott történtek bevezetési kísérletek, amelyek azonban személyes és anyagi okok miatt félbemaradtak.

— Milyen terveid vannak a jövőre nézve?

— Az ipari üzemszervezési tanszéken folyó szervezetelméleti és -módszertani kutatásokba szeretnék minél mélyebben bekapcsolódni.

Szeretném elérni, hogy a hallgatók a szervezés tantárgy keretében is minél közelebb kerüljenek a számítógéphez, így közvetlenül alkalmazhassák a tanult szervezéselméleti módszereket, eljárásokat.

— Terveidhez sok sikert kívánunk!

Dukász

Vélemények az egyetemi reformról (2)

„Az ismeretgyarapodással időnként szintézisnek kellene jönnie"

Sorozatunk célja, hogy a „reform-szakemberek" szűkebb körén kívül mások, bővebb kör véleményét is megismerjük az egyetemi reform kérdéseiben, mindazokét, akiket érint, mindazokét, akik a lassan megérlelődő elvi döntések után — maguk fogják korszerűsíteni az egyetemet, tehát mindazokét, akik nélkül bármiféle reform csak papíron marad. Előző beszélgetőpartnerünk, Lantos Imre docens után most Megyeri Endrét, az ipargazdaság tanszék vezetőjét faggatjuk.

— Előljáróban: mi a véleménye az ismétlődő „reformokról"? És mekkora ma a reform szükségessége?

— Az eddigi reformokról nem mondanám, hogy az ötvenes évek induló egyeteméhez képest nem hoztak jelentős változást. Hoztak. Aki 48-tól itt van az egyetemen, az látja, hogy összességükben átformálták az egyetemet. Akkor csak középiskolás szintű szemínárium, előadás volt, a későbbi reformok, a szakszeminárium, a diplomamunka, a TDK, a proszeminárium elterjedésével az önálló munkára nevelés felé tettek lépést. Az oktatás nyitottabbá vált, nagyobb lett az alternáció. Mind a szakágazati rendszer, mind a blokkrendszer rugalmasabb differenciálódási lehetőséget jelentett. Tartalmi változást hozott a matematika, a statisztika, a számítástechnika térhódítása az oktatásban. A pg-oktatás és az ágazati gazdaságtanok is alaposan megváltoztak három évtized alatt.

Most is látom a reform szükségességét. A leglényegesebb, a tartalmi megújulás iránytűje szerintem annak felismerése kell hogy legyen, hogy

a gazdálkodás maga nem áll elég az oktatás középpontjában.

Talán erre is utal a hallgatói reformbizottság javaslata, amikor sürgeti a közgazdaságtan oktatásának bevezetését. A pg-oktatás ugyan lépett ebbe az irányba, hogy maga a gazdálkodás is szerepet kapjon, de ez a kérdés alapjaiban még nincs megoldva. Az oktatásban hosszú ideig jóformán kizárólag a kategóriák tartalmi oldalát boncolgattuk és elsikkadtak azok funkcionális vonatkozásai. Például „mindent tudunk" az értékről, mint termelési viszonyról, de működésükben nem tárgyaljuk kellő mélységben az érték megnyilvánulási formáit. Tulajdonképpen azért lenne szükség közgazdaságtani oktatásra: a gazdasági valóság reáltudományi megközelítését és a döntésorientált, normatív gazdaságtant is oktatni kell. A kettő gyakran eltér egymástól. Az oktatást tehát tartalmilag is meg kell újítani.

— Az idézett hallgatói koncepciók az egységes vállalatgazdaságtani oktatást is sürgetik. Mint érintett, hogyan vélekedik erről?

— Ezt magam is tizenöt éve többször felvetettem. Azonban a szakok közötti kompromisszum során az egyes szakokon igen különböző súlyt kapott a vállalatgazdaságtan. A szaktanszékek közötti egyezkedés helyett a vállalatgazdaságtan helyét világosan ki kell jelölni az oktatásban és a tárgy jellegéről folyó vitát a pg, illetve a közgazdaságtan vitájával is össze kell kötni.

— Nyilván nem változatlan oktatási módszerek mellett újítunk, szétaprózott diszciplinákban, extenzíven . . .?

— Nem. Ezzel kapcsolatos a másik „rögeszmém". Nálunk az egyetemen nem fejlődtek ki az egyes tárgyak olyan típusai, melyeket bevezető típusú kollégiumoknak neveznék, amelyek nem törekednek arra, hogy részleteiben is gazdagon fejtsenek ki minden tárgyat, hanem fő céljuk az adott tudományág nagyobb léptékű áttekintése, szemléletének megvilágítása, módszereinek érzékeltetése. Természetesen szükség van ugyanezen tárgyak részletes kifejtésére és a hozzá kapcsolódó készségek gazdag kibontására is. De nem mindenkinek! Nem szükséges, hogy valamennyi hallgató akár a mai alapozó tárgyak tekintetében is minden tárgyból a részletes stúdiumokat vegye fel. A terhelés állandó növekedésének, melynek nem vagyok híve, egyik oka az, hogy hiányoznak ezek a bevezető, áttekintő tárgyak és a bevezető és a részletes stúdiumok közötti választási lehetőségek. A tudomány gyors ütemű fejlődésével szaporodnak a tudományágak és a tudományágakon belül is gyarapodnak az ismeretek. Ha nem törekszünk egyes tárgyakon belül szintézisre is, óhatatlanul elveszünk a szükségtelen részletekben, s ez túlterheléshez vezet. Nem kell a közgazdaságtudomány és a módszertani tárgyak minden ágát mindenkinek a technikai részletek teljes mélységéig oktatni.

— Elsősorban matematikai, számviteli, stb. tárgyakra gondol. Úgy érzem, a technikai tárgyak kicsit túlsúlyba kerültek az emberközpontú tárgyakkal szemben (szociológia, pszichológia, vezetéstudomány, társadalomtudományok). Mi a véleménye erről?

— Egyetértek azzal, hogy e módszertani tárgyak tantervünkben viszonylag nagyobb arányban szerepelnek és a humán tárgyaknak is nagyobb súlyt kell adni. De a kérdést szakoktól és részben a hallgatók érdeklődésétől függően differenciáltan kell megoldani! Egy marketingesnek pl. több humán tárgyra van szüksége, mint egy vállalati pénzügyesnek.

Sokkal differenciáltabban kell oktatni!

— Elegendőnek tartja-e a további változáshoz az egyes tárgyak differenciált oktatását más módszertani változások nélkül?

— Ez a hallgatói választás problematikája felé vezet. Alapjában annak vagyok a híve, hogy bizonyos nem túlméretezett tárgymegkötés mellett, amely a közgazdasági képzés gerincére vonatkozik, a hallgató maga válassza meg, hogy milyen tárgyakat és milyen mélységben vesz fel azzal, hogy bizonyos képesítések megszerzése bizonyos választási kötöttséggel kell hogy járjon. Ha valaki például mérlegképes könyvelő is szeretne lenni, akkor a számviteli tárgyakat ennek megfelelő keretben és követelmények mellett kell felvennie. Ma az ipar szakon mindenki köteles mérlegképes könyvelő lenni, néhány más szakon pedig senki sem lehet az. És mindenki ugyanazt a számvitelt tanulja egy-egy szakon, akár tanult előzőleg számvitelt, akár nem. Akár lesz a jövőben ipar szak, akár nem, a hallgatóknak kellene eldöntenie, hogy jövendő irányultságához milyen mélységű számvitelt akar elsajátítani. Ez csak egy példa, más területeken is nagy lehetőségek vannak a differenciáltabb oktatásra, mely a szakmai elmélyülés lehetőségeit is biztosítva egyben energiát, időt szabadíthat fel.

— És mit kezdjünk a felszabadított időkkel, energiákkal?

— Egy másik „rögeszmém" a hallgatók bekapcsolása az oktatásba. Ez nagyon visszaszorult az utóbbi években. Mondhatná valaki, hogy ez perifériális kérdés, hiszen évente húsz, harminc, negyven diákot érint. De ez akkor is fontos! A tehetségek gondozása! Olyan oktatási eljárásokat is ki kellene próbálni, amelyek a tanítva tanulás ösztönző erejét jobban kiaknázzák! A pedagógiai irodalom sokat foglalkozott ezzel. A mai szemináriumi órakeret egy részében különleges tapasztalatot nem igénylő, de nem igénytelen kérdéseket mintegy önképzőköri alapon lehetne tárgyalni. Más-más diák, más-más tárgyból, illetve témából önállóan, tanári vezénylés nélkül, de tanári előkészítés után és részvétel mellett tartaná az órát, esetleg kisebb csoportokban. Ez intenzív tanári közreműködést igényel, s a tanár—diák kapcsolatra is jó hatással lehetne.

Mindezekhez elsősorban nem az anyagi, technikai, szervezeti feltételek lényeges változtatása szükséges, hanem

az erők átcsoportosítása.

A differenciált alapképzés mellett az alternatív blokkrendszer megszüntetése is ezt szolgálná. A blokkrendszer szerintem nem elég hatékony és nem is reformkomform. Részben átfedi a továbbképzést és meghirdetett céljaival ellentétben mélyebb szakosítást is szolgál a blokkokon belül, merev árukapcsolással. Nincs értelme négy-nyolc tárgy kapcsolt választását mindenki számára alternatívan előírni. Túl sok a blokktárgy. Ez hallatlan szétforgácsoltsághoz vezet és újabb hallgatói kényszerpályákhoz. A kötelező blokkválasztást megszüntetném, az alternatív kurzusok számát növelném: a hallgató maga válasszon — kevesebb — alternatív tárgyat. A meghirdetett alternatív tárgyak számával sem lenne szabad túlzásba esni.

Ha így mind a kötelező, mind az alternatív órák száma csökkenne, lehetővé válna a hallgatói és tanári energiafelszabadítás, az intenzív személyes foglalkozás, a húszas csoportlétszámnál kisebb, hatékony kiscsoportos foglalkozás, tehát az erőátcsoportosítás.

— Az erőátcsoportosítás mellett létezik egy másik módszer is, az erők „beengedése" az egyetemre. Az egyetem nyitottságára gondolok, abban az értelemben, amelyben a külső — gyakorlati és elméleti — szakemberekkel való együttműködés, a valódi szakmai gyakorlat előnyt jelenthet.

— Az ipar szakon a külső szakemberek „bent vannak" az oktatásban. Részben ezt szolgálja a bázisvállalati rendszer, melynek az egyik funkciója az oktatás szembesítése a gyakorlattal. Sajnos ez a rendszer az utóbbi három-négy évben visszaesett. A hallgatói terhelés növelése miatt egyre nehezebb megszervezni a vállalati konzultációkat. Egyre újabb tárgyakat vezetünk be, a régiek óraszámának csökkentése nélkül. Így évről évre nő az óra- és a vizsgaszám. Így egyszerűen képtelenség előrelépni az önálló hallgatói munka felé! Miért nem vagyunk képesek belátni, hogy az állandó ismeretgyarapodáson csak nagyobb szintézissel tudunk úrrá lenni?

A szintézisnek persze feltételei vannak. Ez nem csak elhatározás, hanem a tudományterület fejlettségének kérdése is. Sokszor azonban nem használjuk ki a meglévő lehetőségeket sem. Ezen változtatni kell!

— Köszönöm a beszélgetést.

B. K. T.

A költészet napja — 1983. április 11.

Győri László:

Születésnapomra

Harminckét éves lettem én,
garázdaság e költemény, —
a toll
bitor

merészség, mellyel
meglopom,
ki élek, így, a holt lapon
hevét,
nevét.

Ó, ti harminckét évesek,
sorsomban osztályrészesek,
ti, oly
komoly

harminckét éves oktatók,
tantárgyba őt is iktatók,
a hont
bolond

szavakkal újra verselők,
akikben ezt a nyers időt,
hiszem
a szem

egykor majd hűen látja
meg,
hát egykorúak lettetek
vala
vele.

A harminckettő meglepett,
bújnátok újabb szögletet,
csakhogy
elfogy.

Harminckét éves kívüle
nem lehet eztán senkise
élő
költő.

Szülessek újjá szüntelen
önmagammá, hogy bűntelen
a nép
nevét

ejthessem őelőtte én,
s bólintson, íme, költemény
ez is,
az is.

De most, harminckét
évesen,
lévő, ki nincs még, őt
lesem,
miként
beszélt.

József Attilát díbolom,
földmélyi zümmjét
dúdolom
énekének.

„Tűzimások" Fotó: Sass Ákos

„Érteni kell ahhoz, hogy a sémákat az élethez alkalmazzuk..."

Lenintől, Leninről, születésének évfordulóján

A bolsevik csoport nem messze a Belfort-i oroszlántól, az avennue d'Orleans egy kis kávéházában gyűlt össze. Párizsban bevett szokás, hogy a termeket ingyen bocsátják a vendégek rendelkezésére, bér fejében kávét vagy sört kell fogyasztaniuk... Valóban mindenkinek valami rikító vörös, édeskés, szódával kevert szirupot szolgáltak föl. Csupán Lenin rendelt egy korsó sört. Később nem egyszer hallottam a pincérek csodálkozását: forradalmárok és grenadine-t isznak!...

Lenin nagy és bonyolult egyéniség volt. A polgárháború viharos éveiben meghallgatott egy Beethoven-szonátát..., s utána így szólt Gorkijhoz: nem ismerek szebbet az Apassionatánál, képes volnék minden nap meghallgatni háromszor. De nem hallgathatok gyakran muzsikát, az idegeimre hat; szeretnék kedves ostobaságokat mondani és szeretném megsimogatni az emberek fejét, mert ebben a mocskos pokolban ilyen szépségeket tudnak alkotni. De manapság nem lehet senkit sem simogatni, megharapná az ember kezét, manapság rá kell ütni az emberek fejére, ütni kíméletlenül, bár eszményünknek ellene mond mindenféle ember ellen irányuló erőszak. Hm-hm — pokolian nehéz hivatal!

(Ilja Ehrenburg: Lenin Párizsban. Részletek)

1918 tavaszán Iljics Moszkvában élt és szinte égett a munka lázában. Amikor néha tudott szakítani néhány szabad percet, bejött értem... hogy bejárjuk Moszkva környékét. A középparasztok rokonszenvvel viseltettek a szovjethatalom iránt... de nem igen hittek még e hatalom tartósságában, s néha kedélyes tréfákat is megengedtek maguknak a szovjethatalom rovására. Emlékszem, egyszer elégé labilisnak látszó hídhoz értünk. Vlagyimir Iljics megkérdezte a hídnál álló parasztot, át lehet-e gépkocsival menni ezen a hídon. A paraszt ingatta a fejét, és ajkbiggyesztve mondta: Hát nem tudom, mennyire áll szilárd lábakon, hiszen — bocsássanak meg a kifejezésért — szovjet híd. Iljics később nemegyszer ismételgette nevetve a parasztnak ezeket a szavait.

Egyszer bement a Kremlbe egy szegény vöröskatona és elhozta Iljicsnek a kenyere felét. Hadd egyék, nagy az éhínség mostanában. Még bebocsátást sem kért Iljicshez, csak annyit, hogy messziről mutassák meg neki, amikor arra megy...

(Nagyezsda Krupszkaja: Visszaemlékezések Leninre. Részletek)

Egy fizetésemelés kapcsán

Vlagyimir Dmitrijevics Boncs-Brujevicsnek, a Népbiztosok Tanácsa gazdasági hivatala vezetőjének.

Mivel nem tett eleget annak a nyomatékos követelésemnek, hogy közölje velem, milyen alapon emelték fel a fizetésemet 1918. március 1-től kezdve havi 500 rubelről 800 rubelra, s mivel ez a fizetésemelés — amelyet ön a Tanács titkárával... egyetértésben, teljesen önkényesen rendelt el, megszegve a Népbiztosok Tanácsának 1917. november 23-i dekrétumát — nyilvánvalóan törvényellenes, szigorú megrovásban részesítem.

a Népbiztosok Tanácsának elnöke
V. Uljanov (Lenin)

„— De mit lehet tenni — fűzte hozzá Vlagyimir Iljics —, fehér kesztyűben nem lehet forradalmat csinálni. Jól tudjuk, hogy nem kevés hibát követünk el; mindazt, ami kijavítható, kijavítjuk, beismerjük a hibáinkat, és nem egyszer a korlátoltságunkat. De az összes hibák ellenére győzelmes befejezésig visszük szocialista forradalmunkat. Maga pedig segítsen nekünk, szóljon minden helytelenségről, amit tapasztal és bizonyos lehet benne, hogy mi valamennyien a legnagyobb figyelemmel fogadjuk észrevételeit.

— Sem én, sem más — mondta Kropotkin — nem fogja megtagadni öntől és elvtársaitól a segítséget, mindenben, amiben csak lehet... Szólunk minden helytelenségről ami előfordul, és amitől számos helyen nyögnek..."

(Boncs—Brujevics: Lenin találkozása Kropotkinnal. Részletek)

Kedves Vlagyimir Iljics!

Küldök önnek négy tiszteletjegyet A nép című darabomhoz. Ha valamennyire is szabad lesz, jöjjön el. Ez nemcsak első komoly darabom első előadása..., hanem egész Európában az első, tisztán szocialista darab bemutatója nagy színpadon.

A. Lunacsarszkij

A levélben csatolva volt a színház meghívása:

„A K. Nyezlobin Színház dolgozói, művészi-munkás kollektívájának elnöksége és szakszervezeti bizottsága kéri a drága és mélyen tisztelt Vlagyimir Iljics Lenin elvtársat, hogy tisztelje meg látogatásával A. V. Lunacsarszkij A nép című bemutatóját november 7-én, vasárnap este 7 órakor.

Központi páholy

Elvtársi üdvözlettel az Elnökség,
a Szakszervezeti Bizottság"

Vlagyimir Iljics nem élt a meghívással, november 7-én nagyon elfoglalt volt, a Szokolnyiki kerületi Szovjet plénumának ülésén vett részt, amelyet az üzemi bizottságok és a vállalatvezetőségek képviselőivel közösen tartottak...

(A. V. Lunacsarszkij feljegyzései és levelei. Részletek)

Közművelődési tábor, Szolnok '83

Mintegy nyolcvanan jelentkeztek az idei közművelődési táborba, ezért kicsit kétségbe estünk, mikor pénteken a vonat indulásakor alig több, mint húszan voltunk. A három nap alatt aztán jöttekmentek az emberek, de „fénykorunkban" — szombat délelőtt — is csak negyvenen jöttünk össze. Vissza-visszatérő kérdése maradt a beszélgetéseknek és vitáknak, vajon a másik negyven ember, aki jelentkezett (egy részük a vonatjegyet is kifizette), miért nem jött el, hiszen felelőtlenség lenne a véletlenre fogni a fél társaság távolmaradását. Csak nem ez is a széles értelemben vett közművelődéshez, és a szűk, egyetemen belüli közművelődéshez való viszonyunknak a kifejezője? Így aztán néhányan kétségekkel telve vártuk a megérkezést, mi vár ránk a táborban, mit hoz egyáltalán a három nap?

Tiszaliget hasonlít egy kicsit a pesti Margitszigethez, itt található a megyei KISZ-bizottság tábora, ahol már ismerősként üdvözölték a közgázosokat.

Első vacsoránk magunk vette-készítette zsíros és vajas kenyér volt, elfogyasztása után kezdtük a „hivatalos" programot.

Először Csata Sándor, a KISZ-bizottság új szervező titkára beszélt a tábor programjáról és feladatairól, ezzel összefüggésben a közgázosokat, illetve általában az egyetemista-főiskolás réteget leginkább foglalkoztató kérdésekről. Ezután B. Kiss Tamás, majd egyórás ad hoc visszaemlékezése következett a Közgáz szebb napjainak közművelődéséről. Szuggesztív módon idézte fel saját évfolyamának, és az őket megelőzőeknek közművelődési tevékenységét. Egyéni stílusban hallhattunk ismét a legendás Polvaxokról, Kul-túrákról, a városra szóló folk-, pantomim- és jazzfesztiválokról, KEN-ekről. Mesélt hús-vér emberekről, akiket bolondnak néztek a többiek, mikor azt mondták, hogy kétnapos jazzfesztivált fognak szervezni, hogy vidéki színházakat fognak kibérelni és különbuszszal viszik le a közgázosokat, mesélt emberekről, akik szinte fanatikusan hittek abban, hogy lehet, hogy érdemes új dolgokba kezdeni, új formák között közreműködni.

Az „előadás" után talán érdemes lett volna folytatni a közös beszélgetést közös közművelődési gondjainkról, de inkább tábortüzet raktunk és énekeltünk.

Szombaton délelőtt előadó vendégeink voltak. Sándor Péter, a tudományos szocializmus tanszék oktatója a társadalmi modernizációról, a modern társadalom fogalmának és megvalósításának különböző elméleteiről, illetve feltételeiről beszélt. Másfél órán keresztül hallgattuk az igazán élvezetes, de egyáltalán nem könnyű előadást, kétségeim csak azzal kapcsolatban voltak, hogy vajon a jelenlévő elsősök, másodikosok mennyiben tudták követni az egyes elméleteket, gondolatsorokat. Ezt követően Fülöp Mihály, a Külügyi Intézet munkatársa Románia 1944 utáni történelméről és politikájáról tartott előadást, majd a bennünket foglalkoztató kérdésekre válaszolt.

A délutáni sportolás, napozás, városnézés után este találkoztunk ismét a társalgóban. Következett az elmaradhatatlan vetélkedő, amely azonban kicsit eltért a Közgázon megszokottól. Bodnár Zsiga játékvezető bizony nehéz perceket okozott a négy kisorsolt csapatnak, irodalmi, történelmi és vallástörténeti kérdéseivel. Rá kellett jönnünk, hogy minden okunk megvan a művelődésre, nem ártana felfrissíteni történelmi tudásunkat sem, vallástörténetben meg egy-két kivételtől eltekintve, szinte járatlanok vagyunk. A vetélkedő kétségtelenül legfrappánsabb ötlete és feladata a közgazdász-murphológia készítése volt. Össze is gyűlt vagy negyven pesszimista gondolat, amelyek hatalmas sikert arattak, ott lenn, éppen ezért a gyöngyszemek a Közgazdászban külön is megjelennek. A maid három órás izgalmas szellemi játék után mind a négy csapat örömmel fogadta a minőségi és mennyiségi különbség nélküli díjakat, 15-15 képviselőfánkot.

A társalgóban még hajnalig folyt a beszélgetés, előkerültek a jól bevált játékok, mint a „kacsintgatás" vagy a „most mutasd meg" is.

Vasárnapra egyetlen programunk maradt, a koordinációs fórum, melynek témája az egyetemi közművelődés helyzete, lehetőségei és kilátásai voltak. A szokásos negyven-ötven résztvevő helyett alig harmincan voltunk, és ennek a harmincnak is csak körülbelül a fele volt az, akinek „hivatalosan" is részt kell vennie a fórum ülésein. Jó néhány tevékenységi centrumnak nem volt képviselője, ami bizony már előre megkérdőjelezte a koordinációs fórum *koordinációs és fórum* jellegét is. A vita alapjául B. Kiss Tamás és Keszte Gábor sokszorosított anyaga szolgált. Először bizony kicsit tehetetlenül ültünk az anyag felett, józserivel azt sem tudtuk megállapítani, melyek lesznek egyetemünk közművelődési lehetőségeinek súlyponti kérdései az elkövetkezendő néhány évben, hiszen a közművelődésnek legalább négy alapvető feltétele van: kellenek tevékenységek, amelyek érdeklődésre tartanak számot; igényes (!) hallgatók, akik érdeklődnek; a tevékenység jellegétől függően anyagi fedezet, illetve megfelelő hely. Lassan-lassan felkorbácsolódtak a kedélyek, az elméleti vagy gyakorati kérdéseken történő vitatkozáson kívül elhangzott néhány jó javaslat is. Szerintem csak egy szépséghibája volt a vitának: főként ugyanaz az öt-hat ember szólt hozzá, aki mindig és mindenhol elmondja a véleményét, javaslatát, a többiek pedig csendben hallgatták őket. Nem tudnak, nem akarnak hozzászólni, nem érdekli őket? Elég nehezen tudom elképzelni bármelyiket is, hiszen ott voltak, olvasták a vitaindítót, mindenki a saját bőrén érzi (érezheti) a jelenlegi helyzetet. Akkor miért?

Az ebéd szakította félbe a fórumot, és remélem, nem befejeztük ott Szolnokon, csak abbahagytuk. Véleményem szerint feltétlenül szükség lenne rá, hogy újból összeüljön a koordinációs fórum a megszokott környezetben, az összes megszokott résztvevővel, mindenkivel, akinek „hivatalból" vagy nem, de ügye az egyetemi közművelődés, mert közös gondjainkról először együtt kellene gondolkodnunk, hiszen csak az együttgondolkodás lehet az alapja annak, hogy valamit cselekedjünk is.

Ebéd után kénytelenek voltunk elindulni, és tavalyi pécsi kirándulásunkhoz hasonlóan, gitározva, énekelve vonultunk végig Szolnok utcáin, a Nyugatiig nem fogyott el a dal.

Egy nagyon jó hangulatú tábor után ismét csak az elején említett kérdés merül fel az emberben, vajon miért nem jött el a másik negyven ember, vajon nem lett volna tartalmasabb a tábor, ha ők is ott vannak?

Mi lesz veled (is), egyetemi közművelődés?

Jánosi István

KISZ-küldöttgyűlés: április 23 -án

Egyetemi KISZ-szervezetünk idei küldöttgyűlésére április 23-án, szombaton 9 órakor kerül sor a Makarenkó utcai épület színháztermében. Minden küldöttet és minden érdeklődőt várunk!

KISZ-bizottság

Az Agykutató Intézet kérdőíve

„...Nem volt gyönge, de különösképpen erős sem volt. Fizikai munkát nem végzett, legfeljebb a kommunista szombatokon. Még emlékszem rá: mikor száműzetésben voltunk, megjavította a kerítést. A kirándulásokon nem fáradt el hamar. Szeretett járni. Otthon is folyton járkált fel-alá, gyorsan a szoba hosszában, olykor lábujjhegyen. Heverészni kifejezetten nem szeretett. A mozdulataiban nem volt semmi félszegség. Mozdulatai nem voltak lágyak, de nem is szögletesek... Nem volt esetlen, inkább ügyes. Keményen állt a lábán... Tornázni nem tornázott, úszott, jól korcsolyázott, szeretett kerékpározni... Szeretett vadászni... Nem értett semmilyen mesterséghez, ha csak a titkos levélírást nem számítjuk annak. Gyorsan öltözött és vetkőzött... Nem verte öklével az asztalt, nem fenyegetőzött az ujjával — ilyesmit sohasem csinált. Modorosságot, mesterkéltséget, különcködést, színpadiasságot, szenvelgést nem lehetett felfedezni a mozdulataiban.. Nagyon gyakran mosolygott. Mosolya őszinte volt, nem kaján, sem udvarias. Hogy tudott hahotázni! Még a könnyei is potyogtak. Nevetés közben hátradőlt... A hangja erős, de nem kiabáló mellhang volt Bariton. Énekelt. A repertoár: Nem templomban eskettek (népdal), Jeleckij áriája a Pikk Dámából, A rablánc a lábon nehéz volt, Warszawianka, Fel vörösök, proletárok, Eljött május víg napja, Tomboljatok zsarnokok... Beszéde egyszerű volt, nem cikornyás, nem teátrális, nem volt sem természetesen mesterkélt, sem franciásan dallamos..., tipikus orosz beszéd. Érzelmileg telített, de nem mesterkélt, nem erőltetett, hanem természetesen emocionális... A szavakat és a mondatokat zökkenőmentesen, minden nehézség nélkül szedte össze. Igaz, mindig igen gondosan készült a felszólalásaira, de nem a mondatokat fogalmazta meg, hanem a beszéd vázlatát, a mondanivalót, a gondolatokat fontolgatta... Viták, megbeszélések után gyakran szűkszavú, levert volt... Mindig élt benne a törekvés, hogy tisztázza, megfogalmazza, kimondja a maga álláspontját. Otthon, ha valamilyen kérdés nagyon izgatta, mindig suttogva beszélt. Nagyon friss, állhatatos és kitartó ember volt. És derűlátó...

Bátor volt és merész.

(Krupszkaja válaszai Leninről az Agykutató Intézet kérdőívére 1935-ben. Részletek.)

Összeállította M. G.

EFIN, utolsó órák egyike

Öreg Bill kijött, és két perc alatt eloszlatta a Hobó előidézte fülsiketítő unalmat.

Öreg Bill öt perc múlva már legszívesebben mankóját is elhajította volna. Jimi Hendrix volt az ő csodatévő Krisztusa.

Öreg Bill lába tíz perc múlva már nem érte a földet. Ott lebegett a színpad fölött áttüzesedett, ordítozó Télapóként.

Öreg Bill nem volt egyedül. Ott robbant szét mellette másodpercenként Tibi, az egyetlen Tátrai Tibi, minden gitárok vaskarú hercege, megfeszülten és katartikus gyönyörben. A gitár siklott, ugatott és édesen sírt, „mániákus depresszió ködje borult ránk", „a szél Marx nevét kiáltotta" és titokzatosan, durván és erotikusan előtáncolt a Foxi Lady, Jimi Hendrix és Radics Béla ott ült mellettünk a sorban, fojtott extázisban, és nem értették, mi a fenéért kellett meghalniuk.

Aztán legvégül jött Johnny B. Good, és el is ment a számmal, go, Johnny, go, go...

Aztán mi is elmentünk.

Nem is volt olyan hideg az éjszaka.

— dyta —

Oktatáspolitikai stratégia tervezése

Magyar szakértők Guineában

Ez év elején, a téli szünetben Timár János, a munkatudományi tanszék vezetője, Marton Imre egyetemi tanár és Galasi Péter, a munkatudományi tanszék tudományos munkatársa a Világbank és az UNESCO megbízásából Guineában dolgoztak. Munkájuk egy hosszabb távú fejlesztési terv kidolgozásának egyik fázisa volt, amely munkában az előzőeken kívül Kovács János, a Közgazdaságtudományi Intézet tudományos osztályvezetője és Kutas János, az OT csoportvezetője is közreműködtek. Munkájuk eredményeként egy részletes tanulmány készült a guineai kormány részére az oktatás stratégiai fejlesztéséről 2000-ig. Erről beszélgettem Timár Jánossal, a szakértői csoport vezetőjével.

— Milyen célból készítették ezt a tanulmányt?

— A Világbank több mint 30 millió dollár kölcsönt folyósít Guineának az oktatás fejlesztésére, annak a stratégiai tervnek az alapján, amelyet a mi szakértői csoportunk dolgoz ki. Ez nem az első ilyen jellegű munka, 1981-ben fejeztük be egy ugyanilyen stratégiai terv kidolgozását Kongóban, és a hetvenes évek elején Algériában. Ezen kívül hasonló témában konzultánsként több más országban vették igénybe tanácsainkat.

— Hogyan kerülnek más világrészekre a magyar szakértők?

— A magyarok megjelenése ezen a területen is egyfelől a mai magyar politika, másfelől a szakértők tudományos munkájának, szakirodalmi publikációinak nemzetközi elismerését jelenti. Jómagam mintegy két évtizede veszek részt az UNESCO, az Európai Gazdasági Bizottság és a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal szakértőjeként foglalkozáspolitika és oktatáspolitika tervezési munkáiban. Ez a tevékenységem szorosan kapcsolódott korábbi munkámhoz is, amikor még a munkaerő és életszínvonal távlati tervezésével foglalkozó osztály vezetője voltam az Országos Tervhivatalban. 1974 óta, amióta átvettem a munkatudományi tanszék vezetését, nagy súlyt fektettünk a tudományos kutatás fejlesztésére, ami a világ különböző tájain szerzett tapasztalatokkal gazdagítva nagy segítséget jelent az oktatási tevékenységünk erősítésében is.

— Hogyan történik egy oktatáspolitikai stratégia kidolgozása valamelyik fejlődő országban?

— Egyfelől a társadalmi, gazdasági viszonyokat vizsgáljuk, különös tekintettel a demográfiai folyamatokra, a népesség gazdasági aktivitására, a munkaerő ágazatok, foglalkozások és munkaviszony szerinti összetételére, valamint területi eloszlására. Másfelől az oktatási rendszer működését, vertikális és horizontális szerkezetét, a beiskolázás, a lemorzsolódás, a bukások arányait, az oktatás minőségét, illetve az ezeket meghatározó személyi és tárgyi feltételeket is elemezzük.

— Milyen módszerekkel lehet ilyen terveket készíteni egy viszonylag alacsony fejlettségű fejlődő országban?

— Módszereink eléggé eltérnek attól, amit a tervezési kézikönyvek tartalmaznak, egyebek között a statisztikák hiányosságai, vagy — mint Guineában — a statisztika szinte teljes hiánya miatt. Ezért például az egyik legnehezebb feladat, az, hogy „megtervezzük" a múltbéli fejlődést, rekonstruáljuk a tényadatokat. A hosszú távú prognózisok kidolgozásában kitüntetett szerepe van a nemzetközi összehasonlító elemzésnek, a népesedés és a foglalkoztatás vonatkozásában is. A becsléseknél és prognózisoknál olyan módszertani koncepciót alkalmaztunk, amely a számítások nagyfokú hibahatára ellenére is kellő biztonságot ad arra, hogy a fejlesztés lehetséges alternatíváinak legalább a szélső határértékeit megismerjük.

Némileg más az oktatást érintő munka természete, mivel itt általában jobb a statisztikai megalapozás, megbízhatóbbak az információk és kedvezőbb a nemzeti szakértőkkel való együttműködés lehetősége. Így volt ez Guineában is, ahol ez a helyzet lehetővé tette az oktatás fejlesztése szempontjából legfontosabb mutatószámok (bukás, lemorzsolódás, továbbtanulás arányai stb.) kiszámítását.

Végül az egész tervezési módszer lényege az, hogy a számítások olyan komplex és konzisztens rendszert alkotnak, amelyek önmagukban korlátozzák a túl nagy hibák lehetőségét. Egyébként sem aprólékos, részletes, operatív terveket készítünk, hanem az alapvető fejlesztés irányait, és a fejlesztés mértékeit jelöljük ki.

— Mit javasoltak a guineai kormánynak?

— Az oktatás, különösen a szakképzés fejlesztése szorosan összefügg a gazdaságfejlesztési stratégiával. Elemzéseink megerősítették a guineai párt és kormánynak a hetvenes évek második felében kialakított új irányvonalát: A kölcsönös előnyök és az egyenlő feltételek alapján termelési kooperációk révén bevonják a külföldi tőkét, a kistermelés és a magánkezdeményezés fellendítésére törekszenek, fokozatosan felszámolják a hatvanas években kialakított konstruált a (költségráfordítást és a világpiaci árakat mellőző) árrendszert, az állami nagyvállalatokat vegyesvállalatokká kívánják átalakítani. Egészében véve — a korábbi gazdaságpolitikával ellentétben — a piacgazdálkodás fellendítését tűzték ki célul.

Ha ez a törekvésük sikerrel jár, úgy minden feltétele megvan annak, hogy a guineai gazdaság, és mindenekelőtt a mezőgazdaság kikerüljön abból a stagnálásból, (sőt a mezőgazdaság esetében a termelés súlyos visszaeséséből), amelybe a hatvanas évek gazdaságpolitikája sodorta az országot, és amelynek következményeit a gazdasági világválság még súlyosbította.

— Milyen javaslatok születtek az oktatás fejlesztésére?

— A legalapvetőbb javaslatunk az volt, hogy a fejlesztés súlypontját a leghátrányosabban az alapiskola kiterjesztésére és minőségi színvonalának emelésére fordítsák. Az alapoktatás fejlesztését ugyanis a guineaiak teljesen elhanyagolták a felsőoktatás javára.

A másik legfontosabb fejlesztési javaslat az volt, hogy építsék ki a szakmunkásképzés rendszerét, méghozzá a vállalatokkal, valamint a kézmű- és kisiparral együttműködve — vagyis a „tanoncképzés" tradicionális és korszerű módszerei alapján. Guineában ugyanis semmiféle szakmunkásképzés nem folyt a függetlenség kivívása után, illetve a legutóbbi években — egy téves elképzelés alapján a legfejlettebb ipari országokat másolva — a magyar terminológia szerint „érettségizett" szakmunkások képzését akarták kifejleszteni.

A harmadik legfőbb javaslatunk az volt, hogy nagymértékben csökkentsék a felsőoktatásban a felvételre kerülők számát, különösképpen az agrármérnökök képzését. Bár félkézen meg lehet számolni a valamennyire is működőképes nagyobb gazdaságokat, az elmúlt öt évben tízezer agrármérnököt képeztek ki, ezek többsége gyakorlatilag munkanélküli, bár névlegesen „foglalkoztatják" őket, és minimális fizetést is kapnak a kormánytól. Részleges megoldásként javasoltuk öt-hétezer agrármérnök átképzését elemi iskolai tanítónak, mivel valamennyire képzett pedagógusokban nagy a hiány.

Egészében véve javaslataink lényege az volt, hogy minden erőfeszítést az oktatás és szakképzés minőségi színvonalának emelésére fordítsanak. Ma ugyanis olyan alacsony színvonalú a képzés, hogy a normálisan iskolázottak jórésze a legelemeibb tudással sem rendelkezik.

— Hogyan lehetséges, hogy zömmel olyan javaslatokat tettek, amelyek lényegében hasonlítanak a magyarországi oktatás előtt álló feladatokhoz?

— Ezt a kérdést aligha lehetne itt kielégítően megválaszolni, mivel annak ellenére, hogy a két ország társadalmi-gazdasági fejlettsége, szerkezete, adottságai egyáltalán nem hasonlíthatók össze, szinte drámai, milyen sok a hasonlóság a két ország fejlesztési problémáinak lényege között. Ez valószínűleg abból ered, hogy Guinea a függetlenség elnyerése után lényegében ugyanolyan gazdasági modell alapján indult el a függetlenség útján, mint Magyarország 1949 után. Ezért van valami hasonlóság a gazdaságpolitikai kiút keresésében is.

Az oktatáspolitika problémáiban is mutatkozik némi párhuzam, például a felsőoktatásban nálunk is túlzott hangsúlyt kapott és kap még ma is a mennyiségi fejlesztés sürgetése, miközben a jelenlegi képzésben nem teremtjük meg a személyi és tárgyi feltételeket a nálunk szükséges színvonal eléréséhez.

Mindez azonban távolról sem jelent semmiféle azonosságot, csak bizonyos elgondolkoztató és gondolatébresztő hasonlóságokat.

Számunkra sokkal fontosabb lenne például a guineai és a korábbi hasonló vizsgálatoknak az a tanulsága, milyen rendkívüli gazdasági lehetőségeink volnának, ha külgazdaságunk kellő figyelmet szentelne a fejlődő országoknak, és — egyebek között — nem a hagyományos „külkereskedést" szorgalmazná, hanem mindenekelőtt termelési együttműködés kiépítésére törekedne. E tekintetben még azokban az országokban is messze megelőzik a szocialista országokat a feilett tőkésországok, amelyek már csak progresszív politikai rendszerük miatt is sokkal színesebben működnének együtt például Magyarországgal. Tapasztalataim szerint azonban Magyarország erre még ma sincs felkészülve, pedig az idő sürget!

Dukász Anna

„Ki a nemzet tagja és mi a magyar?"

— Beszélgetés Juhász Gyula történésszel —

Juhász Gyula tanár úr, a nemzetközi kapcsolatok szak megalakulása óta, azaz, húsz éve tanítja a szak hallgatóinak a diplomáciatörténetet. Előadásai rendkívül népszerűek, azt is mondhatnám hírük van az egyetemen. A katedrán eltöltött húsz év tapasztalatairól és a közeljövőben megjelenő új könyvéről beszélgettünk a neves történésszel.

— A diákok itt az egyetemen úgy ismerik Juhász Gyulát, mint történelemtanárt. A történelemszeretők széles tábora viszont a már megjelent könyvei, tanulmányai, nyilvános rádiós és televíziós szereplései alapján ismerték meg. Hogyan egyeztethető össze ez a kétféle tevékenység?

— Az igazat megvallva az egyetem csak az egyik munkahelyem. A másik, az MTA Történettudományi Intézete, ahol a tudományos kutatásaimat végzem. Kutatási eredményeim szoros összefüggésben vannak az egyetemi oktatómunkámmal. Az új eredményeket azonnal ismertetem diákjaimmal, így mindig frisset, újat hallhatnak, nekem pedig ők jelentik az első kontrollt; világosan tudtam-e gondolataimat, kutatási eredményeimet megfogalmazni. Nagyszerű dolognak tartom ezt a lehetőséget, hogy a kettőt együtt csinálhatom.

— A tudományos kutatásainak szűkebb területe a magyar történelem két világháború közötti időszaka, amely történelmünk egyik legvitatottabb kora. Nem gondolja, hogy erről a korról egy ideig keveset beszéltünk, esetleg szándékosan túl egyoldalúan tüntettük fel?

— Szerintem a magyar történetírás régóta és árnyaltan foglalkozik ennek a korszaknak a történetével. A kutatási feltételek, régóta biztosítva vannak, kivéve az ötvenes éveket. Ma inkább arról van szó, hogy kevesen ismerik a tényeket és azt is pontatlanul, pedig sok kitűnő szakkönyv áll rendelkezésre. Aztán egy félreértést is tisztázni kell. Ha valaki a Horthy-rendszert vizsgálja, az nem jelenti azt, hogy azonosul is vele.

— Ha jól tudom, megjelenés előtt áll új könyve, az Uralkodó eszmék Magyarországon, 1939—1944. Ez a könyv is segíthet az olvasóknak az idézett korszak tisztánlátásában. Mi késztette a tanár urat a könyv megírására és hova sorolható ez a mű az eddigi munkásságában?

— Azt hiszem, ez a könyv logikus következménye eddigi kutatásaimnak. Majdnem elkerülhetetlen volt, hogy ez a munka megszülessen. Régóta és nagyon szisztematikusan foglalkoztam a második világháború történetével, ezen belül elsősorban a külpolitikatörténettel. Hiszen többek között ezt tanítom az egyetemen is, most már húsz éve. Minél mélyebben belekerültem a korszak vizsgálatába, úgy lépett fel az igénye annak, hogy a külpolitika és a hagyományos diplomáciatörténet kereteit átlépjem. Bebizonyosodott hogy nem lehet lehántott diplomáciatörténetet művelni, hiszen annyira összefügg a külpolitika a belpolitikával, a társadalmi viszonyokkal, a mindennapos gondolkodással. Hát így alakult ki bennem az elképzelés, — és ez kiadóra is talált —, hogy meg kellene írni Magyarország átfogó történetét azzal a címmel, hogy Magyarország a második világháborúban. Formailag ennek a műnek a részeként született meg az Uralkodó eszmék Magyarországon.

— Milyen információkra, forrásokra támaszkodhatott az anyaggyűjtésnél?

— Már ismertem a sok évi levéltári kutatások alapján, hogy a magyar külpolitika egyes döntései hogyan jöttek létre, a döntéseknek milyen eredményei voltak. De azt nem tudtam ezen a szinten tudományosan bemutatni, hogy mi foglalkoztatta a magyar közvéleményt — itt általában értelmiségi közvéleményről van szó. Az is elkezdett izgatni, hogy hogyan lehet egy ilyen témát megfogni. Ha csak a korszak átélőinek visszaemlékezéseiből próbálnánk a politikai gondolkodásról következtetéseket levonni, akkor azt hiszem elég rossz képet kapnánk. Az emberek akaratlanul is megszépítik múltjukat. Nem maradt más, mint a korabeli könyvészetet átnézni tehát milyen könyvek jelentek meg, amelyek érintették a kor alapvető kérdéseit, valamint folyóiratokban, újságokban, napilapokban hogyan kaptak teret azok az eszmék, amelyek behatárolták a kort. Elsősorban arra voltam kíváncsi, ami az embereket általában foglalkoztatta, ezt értem az uralkodó eszmék alatt.

Tudnunk kell azonban, hogy a háború küszöbén hozott sajtótörvények, a háború alatti cenzúra, a faji törvények következtében a demokratikus baloldal sok képviselője nem kapott legális teret gondolatainak kifejtésére, nem is szólva a mély illegalitásba szorított kommunistákról.

— Milyen problémák foglalkoztatták a magyar társadalmat?

— Ahogy az anyag összeállt, kiderült, hogy rengeteg érdekes dolog foglalkoztatta az embereket. Azt lehet mondani, hogy az általában elnagyoltan a világnézetekhez kapcsolt gondolkodáson belül rengeteg variációja van a megközelítéseknek. Sok olyan gondolat, eszme izgatta az embereket a háború folyamán, amelyek nagyon szoros összefüggésben voltak a kor politikai történetével.

— Az uralkodó eszmék közül mégis melyek voltak az igazán uralkodók?

— A könyvben két dolgot különböztetek meg. Az egyik a koreszmék. Ezen értem azokat az eszmei áramlatokat, amelyek a fasizmussal függtek össze. A koreszmét be lehet helyettesíteni a fasizmussal. Ilyen megközelítésben a kérdés az, hogy ezek a fasiszta eszmék hogyan szűrődtek be Magyarországra, és ennek milyen megnyilvánulásai voltak, valamint milyen alternatívái voltak a vele szembeni védekezésnek. A másik kifejezés amit használok és amit a könyv címének is adtam az uralkodó eszmék, tehát, hogy milyen gondolatok foglalkoztatták az embereket 1939 és '44 között. És akkor ilyeneket találok; a magyar értelmiség gondolkodását kezdettől fogva meghatározta a középosztály sorsa, helyzete iránti aggodalom. Hogy mi lesz ezzel a középosztállyal, képes-e megújulni, képes-e a nemzet sorskérdéseiben dönteni. Nos, erre is nagyon sokfajta válasz létezett. Ezek a válaszok bizonyos időszakban szoros összefüggésben voltak azokkal a hatásokkal, amelyek a koreszmékből szűrődtek át. Így például a faji kérdéssel. Ezalatt nemcsak azt kell érteni, hogy a zsidókérdés hogyan határolta be a magyar gondolkodást. A faji megközelítésnek része már a harmincas évek első felétől egy bizonyos nemzetellenesség. Kialakult egy erős és hosszú ideig élő irányzat, amely nemcsak a zsidó származású értelmiséget akarta kiszorítani, hanem az úgynevezett árjaszármazásúakat is. Helyükre törzsökös, tehát magyar származású magyarok kerülnének. Akár mennyire is próbáljuk megérteni ezt a gondolkodást, tudni kell, hogy adaptálása, magyarosítása volt a faji gondolatnak és a kizárásra épült, nem pedig a befogadás eszméjére. Még akkor is, ha ez történetesen össze is csengett az adott körülmények között egy németellenességgel. A másik ilyen uralkodó eszme, a földosztás, a parasztság kérdése volt. Az eszme képviselői szerint (pl. Szabó Dezső) a magyar parasztságban kell keresni a megújulást. A magyar agrárproletáriátus kérdése valóban sorskérdésnek számított, de ez olyan gondolattal párosult, miszerint csak a parasztság képezi a magyarságot főleg a szegény parasztság. Ha megoldjuk gondjaikat, földosztás, vagy agrárreform útján, akkor ezen belül a magyarság problémája is megoldódik.

Voltak olyan uralkodó eszmék is, amelyek a nemzetközi helyzetünkkel függtek össze. Arra kerestek választ, hogy Magyarországnak hol a helye Közép-Kelet-Európában. Hogyan oldható meg a szomszédos népekkel az összefogás. Ez a konföderáció kérdése volt, amely összefügött abban a tekintetben is a nemzetközi kérdésekkel, hogy a szövetséges nagyhatalmak miként vélekednek hazánk sorsáról. Hogyan lehet Magyarország helyét vagy inkább vezető szerepét — a Szent István gondolat alapján — megtalálni a Kárpát-medencében. Az eszme képviselői között elsősorban a háború végső kimenetelében voltak ellentétek. Egyesek Németország végső győzelmében hittek és ennek megfelelően akartak cselekedni, mások Anglia szimpátiáját szerették volna kiérdemelni. Jelentős eszmei áramlatnak tekinthető az elit nemzet fogalom hirdetése is. Ez is védekezést jelentett akkor minden olyan erő ellen, amely be akarta vezetni a fasiszta gondolkodást, netán a politikai döntések szintjén is. A kérdés az volt, ki a nemzet tagja és ki a magyar? Itt említeném meg a nemzetiségi kérdés egy érdekes, talán nem tanulság nélküli vonatkozását. Miként változik meg az álláspont, amikor Magyarország hirtelen egy nemzetállamból újra soknemzetiségű állam lett. 1940-től a bécsi döntések következményeként újra több mint két és félmillió a nemzetiségiek száma, holott 1938 előtt a 600 ezer német tette ki a nemzetiség többségét az országban. Felvetődött a kérdés, hogy az új nemzetiségiek a nemzet tagjainak tekintendők-e. Teret kapnak olyan elképzelések is, melyek korábban a magyar értelmiség egy részénél elítélendő jelenségnek számítottak. A disszimiláció kérdésére gondolok. Ebben az időben sok német származású nemzetiségi visszanémetesedik, ezt akkor sokan elítélték. Ugyanakkor a visszacsatolt erdélyi területeken élő egymillió román megítélésében már nem elítélendő fogalom a disszimiláció. Jelentős befolyást nyert az a gondolat, hogy voltaképpen az erdélyi románság nagy része elrománosodott magyar. Ezeknek a magyar öntudatát fel kell ébreszteni, tehát ugyanaz a dolog hirtelen más megvilágítást nyer.

— A nemzetiségi kérdés ma is aktuális probléma. Hogyan látja a tanár úr a kérdés mai vonatkozásait?

— Ma Magyarországon az értelmiségi közgondolkodásnak uralkodó témája a gazdasági kérdések, a szocialista demokrácia továbbfejlesztésének igénye, emellett a nemzetiség, a a magyar kisebbség kérdése, elsősorban a román—magyar viszonyban. A kérdés lényegét abban látom, hogy túl azon, hogy divatos kérdéssé vált ezzel foglalkozni, alapvetően abból származik ez a mostani állapot, hogy a magyar értelmiség hosszú ideig bizonyos dolgokra nem kapott magyarázatot. 1945 után a kelet-európai szocialista országokban lezajlott egy szocialista fordulat. Ugyanakkor a második világháború utáni békeszerződéseket egy korábbi állapot, korábbi normák szabták meg. Végeredményben a trianoni békeszerződés visszaállítása történt a határokon. Tehát arra nem kapott magyarázatot vagy nem tudta elfogadni az akkori magyarázatot, hogy a szocialista fejlődés ellenére nem érvényesülnek a marxista—leninista normák, sőt csődöt mondanak a nemzetiségi kérdésben. Magyarország Európa egyetlen országa, melynek etnikumában több millióan élnek a szomszédos országokban. A kisebbségi problémák lényege nemcsak az, hogy az általános emberi szabadságjogok biztosítva legyenek, hanem hogy mint állampolgár, egyenjogú legyen a nemzetiségi is. Többről van szó. Az etnikum fentartásához szükséges jogokat és lehetőségeket is biztosítani kell. Mint ahogy az a Magyar Népköztársaságban érvényesül.

— A trianoni békeszerződés Magyarországra nézve igen súlyos következményekkel járt. Az ott született döntések 1945 után sem változtak meg. Nehéz elképzelni, hogy az új társadalmi rendszerben az ilyen sorsdöntő kérdések egyszerre elszállnak az emlékezetből. Ma mennyire él társadalmunkban ez a kérdéskör?

— Itt két dologról van szó. Egyrészt azt lehet tapasztalni, hogy az olyan követeléseket és igényeket, amelyek a nemzetiségi jogok biztosítására vonatkoznak, az anyaországi vagy a Nyugat-Európában élő magyarság körében, ezeket sokszor félremagyarázzák és úgy értelmezik, mintha itt határrevízió bejelentéséről lenne szó. Vannak akik egyszerűen rágalomnak minősítik a magyar nemzetiségek helyzetének romlását és egy olyan elvet próbálnak megvalósítani, amely elvnek a lényege az volna, vagy legalábbis jelszava, hogy mindenki egyformán egy bizonyos szocialista ország állampolgára nemzetiségi különbség nélkül. Másrészt azt is le kell azonban szögezni, hogy érvényes békeszerződés határozta meg a határokat, amelyeket újabb és újabb nemzetközi szerződések és döntések megerősítettek. Azt hiszem a magyar köztudatnak is túl kell jutni az illúziókon. Gondolatilag és érzelmileg végleg megnyugvást találni ebben a kérdésben akkor lehet, ha a kisebbségek sorsa ténylegesen nem hagy maga után kívánnivalót.

— Milyen új témák foglalkoztatják, mik a tervei a jövőben?

A kétkötetes Magyarország története című könyvnek az ellenforradalmi korszakról szóló fejezetén, valamint a már említett Magyarország a második világháborúban című monográfián dolgozom. A jövőben két további téma is foglalkoztat. Szeretném megvizsgálni részletesen, hogy miként gondolkodott és gondolkodik a külföldön élő magyarság a nemzetről, a nemzetiségről és hazafiságról. Másrészt szeretném megírni a magyar külpolitikai gondolkodás történetét az utolsó száz esztendőben.

Kósa Somogyi

MIAÚ...!

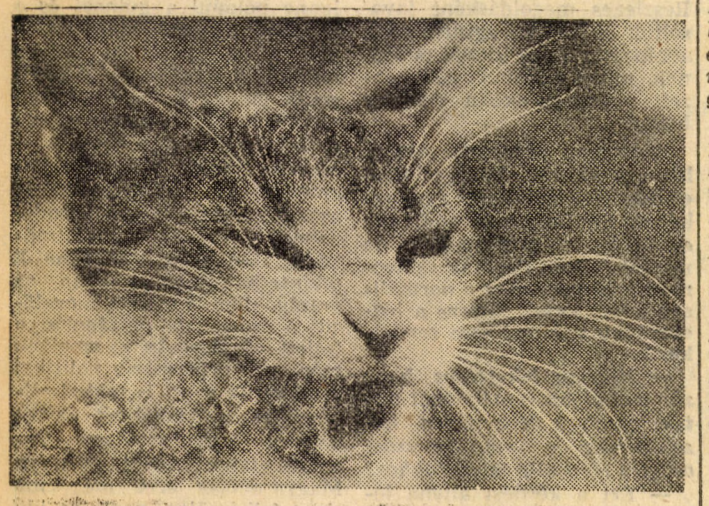

Kivételes szerencse folytán rendkívüli élményben volt részem március 25-én este, ugyanis ott ülhettem a Madách Színház nézőterén, ahol is ezen a napon mutatták be a MACSKÁK című musicalt. Musical — ez áll a színlapon, valójában azonban

egy igazi show

az, amit láttam. Show — a szó legpozitívabb értelmében. Két és fél órán keresztül élvezhettem a pazar látványt, lepődtem meg az újabb és újabb ötleteken, adtam át magam a rendkívül színvonalas zenének. (Ez utóbbi nem véletlen, hiszen a darab zenéjét A. Lloyd Webber szerezte. Az a Webber, aki a Jézus Krisztus szupersztár zenéjét is írta.)

A darab irodalmi anyaga T. S. Eliot Macskák című versciklusa. A szó szoros értelmében, tehát ez a musical nem más, mint megzenésített versek sorozata, sok tánccal, ötlettel fűszerezve. De éppen ez a „fűszer" az, ami gyökeresen megkülönbözteti ezt a musicalt más musical-ektől.

Szirtes Tamás rendező és Seregi László társrendező-koreográfus, az Operaház balettigazgatója, annyi ötletet, újszerű látványt tudott kitalálni, hogy a nézők figyelme egy percre sem lankad, szinte azt sem tudjuk, hová nézzünk, hol bukkan fel egy-egy új meglepetés. (Mivel nem akarom a poénokat lelőni, így ezeket nem árulom el. Csak annyit mondhatok, az Omega-show elbújhat.)

A darabnak tulajdonképpen nincs cselekménye, a

versekben elmondott macska,

embersorsok kelnek életre a színpadon. A mű azonban alapvetően két részre tagolódik: először a macskák bemutatkoznak (egy-két név ezekből: Old Csendbelenn, Munkustrapp, Micsel Rumli), majd pedig egy „karminca-bál" elevenedik meg előttünk.

A zenén túl — amely azért nekem legjobban tetszett a show-ból — Romhányi József versfordításai nyújtanak élményt. Egyszerűen hihetetlen, hogy mennyi humor képes egy-egy versbe szorulni tolla nyomán! (Néha egyébként még a színészek is elnevették magukat.)

Az előadásnak igen fontos alkotóeleme a tánc, a mozgás. (Ezért is volt szükség arra, hogy a prózai rendező mellé egy koreográfus is társuljon.) A színészeknek alaposan össze kellett szedni magukat ehhez a darabhoz, hiszen az előadás alatt egy perc megállás sincs. Bizonyára sokak jó néhány kiló súlyfeleslegtől megszabadultak, ami abból a szempontból sem volt felesleges, hogy a színészeknek macskajelmezben (testhez simuló balettdresszben) kell táncolniuk, amely jócskán láthatóvá teszi kellemes és kevésbé kellemes formáikat. Természetesen a színészeket ki kellett egészíteni az Operaház balettkarának néhány tagjával. (Egyelőre **még felfedezhető a különbség** egy balerina és mondjuk Kiss Mari mozgása között, de az előadások során tovább tökéletesednek remélhetőleg a színészek.)

A színészek között megtaláljuk a Madách Színház fiatal művészeinek legjavát (Tímár Béla, Cseke Péter, Bencze Ilona, Paudits Béla, Tóth Enikő stb.) és néhány vendégművészt (Kishonti Ildikó, Póka Balázs).

A művészek közül számomra igen kellemes meglepetést okozott Hűvösvölgyi Ildikó. Őt eddig „jó kislány" szerepekben láttam, s örömmel tapasztaltam, hogy vagány macskát is tud alakítani. Az ő éneklése volt szerintem a legkiemelkedőbb, akárhol megállná a helyét. Nagyon jó Szerednyey Béla, aki ugyan két éve végezte a főiskolát, de már sok jó szerepe van a Madáchban. S végül, de nem utolsósorban: Haumann Péter. Ő egyszerűen briliáns. Remekek a figurák is, amiket — vagy akiket — alakít, s ő a lehető legtökéletesebben kibontja a szerepekben rejlő lehetőségeket.

Kissé csalódást okoz Almási Éva, aki egy kivénhedt macskát alakít. Szerepe csupán annyi, hogy az öregségről, az ifjúság szépségének elillanásáról énekel egy dalt három alkalommal. Sajnos hangja meg sem közelíti Barbra Streisand hangját, akitől ezt a dalt hallhattuk már a rádióban.

Végezetül néhány szót kell ejteni a jegyszerzési lehetőségekről. A Madách Színház a Really Useful Companyvel kötött megállapodás alapján évente maximum ötven alkalommal játszhatja a darabot. Ez azt jelenti, hogy nem lesz könnyű bejutni az előadásra. Aztán az is visszatarthat a jegyvásárlástól, hogy a helyárak igen borsosak: 150 forintot kell fizetni. Mindezen nehézségekkel szemben egy rendkívüli előadás, amit láthatunk, úgyhogy feltétlenül megéri a fáradságot, az utánjárást.

Minden szerencsésnek jó mulatást!

Májer Beáta

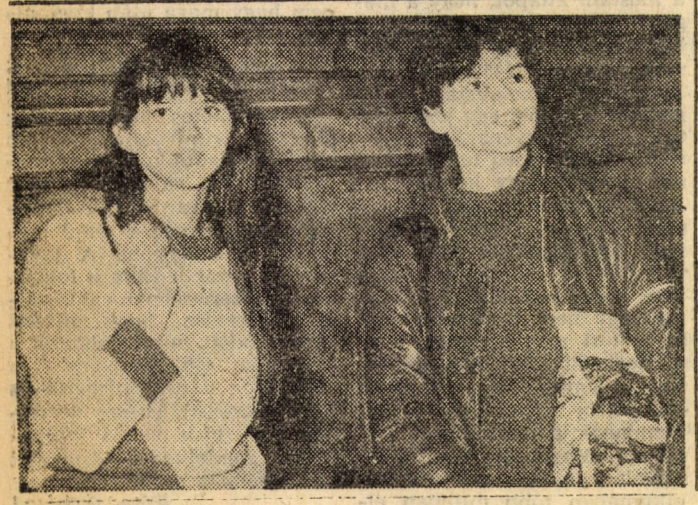

Ismerj meg!

Az egész egy röpke éve kezdődött. Ekkoriban a közönségszervezés, mint már oly sokszor, ismét mélyponton állt. Az az ötletünk támadt, hogy fellendülünk. Nyolcan szövetkeztünk és a folytonosságra is gondolva, tagjaink között, az elsőtől a negyedikig minden évfolyam képviselteti magát.

Mint minden kezdet, ez is nehéz volt. Fel kellett magunkra hívni a figyelmet. Plakátok százait gyártottuk három műszakban. A színházakat is meg kellett győzni, hogy mi valóban komolyan gondoljuk és a kölcsönös segítségre alapozva, együttműködésünk csak gyümölcsöző lehet.

Lassan-lassan beindult a gépezet. (A múlt félévi, három és fél havi forgalmunk meghaladta a 128 ezer forintot.) Először még csak kevésbé jó jegyeket kaptunk, majd később, Budapest szinte minden színházának műsoraira, mellesleg egyes egyetemi rendezvényekre is árultunk és árulunk jegyeket.

Itt az egyetemen továbbra is folytattuk önreklámozásunkat. Műsorokkal és jegyekkel hetente is körbejártuk a tanszékeket, plakátjainkat nem lehetett nem észrevenni.

Mint mindenhol, a színházaknál is dívik az árukapcsolás; egy-egy premierelőadás jegyeivel együtt a kevésbé népszerű előadások jegyeit is kénytelenek vagyunk elhozni. Emiatt sokszor álltunk este 6 és 7 óra között egy-egy színház előtt, árulva megmaradt jegyeinket, vagy nem egyszer előfordult, hogy előadásokra, szemináriumokra jegyekkel megpakolva mentünk be és összeszedve összes marketing-tudásunkat, ösztönöztünk mindenkit a gyakoribb színházlátogatásra.

Mindezek ellenére néha az ösztöndíjaink, illetve 180 forintjaink látták a megmaradt jegyek (k)árát, (ugyanis minden ellenkező híresztelés ellenére, mi ezt társadalmi munkában, kedvtelésből csináljuk).

Megrendelőlapokon minden hozzánk látogató kedves érdeklődő közölheti igényeit. A színházaktól minden hónap közepén hozzuk el a következő havi jegyeket, melyekből először a megrendeléseket elégítjük ki.

A legkülönfélébb és a legextrémebb kívánságokat is megpróbáljuk teljesíteni. Ehhez mindössze annyi szükséges, hogy tudjunk ezekről, vagyis, hogy az igénylő fáradjon le hozzánk és megrendelőlapon közölje ezt velünk. Aki esetleg időhiányban szenved, telefonon is tájékoztathat minket (mellékünk: 319). Ez különösképpen érvényes a vizsgaidőszakokra, amikor csak megrendelésre hozunk jegyeket, hiszen mi is halgatók vagyunk.

A közeljövőben több teltházakciót is szervezünk. Ennek keretében jelenleg is három előadásra (Equus, A sirály, Őfelsége komédiása), kaphatók jegyek a közönségszervezésen.

Hát ennyit rólunk dióhéjban. Továbbra is várunk minden kedves érdeklődőt, hogy leghóbortosabb kívánságainak eleget tehessünk.

A közszerv.

Pályázati felhívás!

A felvételeket előkészítő bizottságok 10. évfordulója alkalmából emlékeremmel, emlékjelvénnyel, emléklappal jutalmazni kívánjuk azokat a 3—5—10 éve a FEB-munkában részt vevő diáktanárokat és oktatókat, akik kiemelkedő munkával segítették elő a fizikai dolgozók gyermekeinek a felsőoktatási intézményekbe kerülését.

Az emlékérem, emlékjelvény, emléklap kialakítási módjára pályázatot hirdetünk.

Az emlékérem kb. 5 cm átmérőjű legyen, amely a FEB funkcióját, szerepét érzékelteti, egyik vagy mindkét oldalán legyen elhelyezve a következő szöveg:

„FELVÉTELEKET ELŐKÉSZÍTŐ BIZOTTSÁGOK
10 ÉV, 1983"

Megtervezendő 2:1 léptékben az érem mindkét oldala és rajzban beküldendő.

Az emlékjelvény tükrözze a FEB funkcióját, szerepét, valamilyen formában tartalmazza a „FEB" felírást. A jelvény rajza: 2:1 léptékben, a megfelelő színezéssel küldendő be.

Az emléklap méretére, formájára, színezésére és a felirat elhelyezésének módjára várunk javaslatot. Felirata:

„EMLÉKLAP . . . . . számára, aki kiemelkedő tevékenységet fejtett ki a felsőoktatási intézményekben a fizikai dolgozók tehetséges gyermekei továbbtanulása érdekében a Felvételeket Előkészítő Bizottságok megalakulásának 10. évfordulója alkalmából. 1983. november hó; 3 aláírás."

Beküldendő 1:1-es léptékben — a javasolt papíron és színezéssel — az emléklap terve.

A pályázatokat 1983. április 30-ig kell beküldeni a FEB—SZET-iroda (1521. Budapest, Pf. 91.) címére. Lehet külön érem, illetve jelvénytervvel is pályázni, de emléklaptervet minden pályázatnak tartalmaznia kell, mert az emléklapon az érem, illetve a jelvény szimbólumait ajánlatos szerepeltetni.

A pályázat jeligés. A pályázathoz zárt borítékban mellékelni kell a pályázó nevét (beosztását, évfolyamát), a felsőoktatási intézmény megnevezését (kar, szak, intézet, tanszék), a pályázó címét (irányítószámmal).

A pályázatokat az operatív bizottság 1983. május 30-ig elbírálja és az eredményt a pályázókkal levélben közli.

A legjobb pályaműveket 1200—800—500 forinttal díjazza a bizottság, amely díjakat a 10. évfordulóról való megemlékezés alkalmával — 1983 novemberében — oszt ki.

FEB—SZET OPERATÍV BIZOTTSÁG

Csodálatos-e a Mandarin?

Bartók Béla művei között különleges hely illeti meg A csodálatos mandarin című tragikus táncjátékát, amelyet az első világháború végén, 1918 őszén kezdett el komponálni és a proletárdiktatúra idején, 1919 nyarán fejezett be. Lengyel Menyhért írta a táncjáték szövegét 1916-ban, melyet a Nyugat 1917. januári számában közzétett. Itt olvasta Bartók is, s a különös pantomimszöveg annyira megragadta figyelmét, hogy noha Lengyel Menyhért eredetileg a Gyagilev-féle Orosz Balett társulatának szánta, mégis átengedte A fából faragott királyfival már sikeresen bemutatkozó komponistának. A következő évben Bartók hozzá is fogott a szöveg megzenésítéséhez. „...A szerelem és halál játéka ez a mű, végzetes szerelemé és végzetes halálé, csak épphogy a szerelmet is, a halált is megcsúfolta, megnyomorította, megmérgezte az az embertelen világ, amelyben mindez lejátszódik...", írta Szabolcsi Bence a darabról. A balettek színpadán A csodálatos mandarin a felszabadulás után, 1945. december 9-én kerülhetett Magyarországon először színre, Harangozó Gyula koreográfiájaként. A színlapon a következő szöveggel: Némajáték egy felvonásban. Történik a Nagy Félelem tornyában, valahol Ázsiában.

Évek kemény harcával, koreográfusok ügyeskedésének hosszú során keresztül végül sikerült elérni, hogy Bartók társadalmi és erkölcsi összeütközéseket leplező mai európai táncdrámája eredeti felfogásban, eredeti színhellyel kerülhessen színpadra Harangozó Gyula 1956-os koreográfiai felújításában. A darabban a Mandarin a mindenkori, legyőzhetetlen emberi törekvések szimbólumává magasztosult, s a tiszta emberi vágyat jelképező Kelet diadalmaskodott a Nyugat szennye által készített háromszoros halálon.

Ahogy A csodálatos mandarin zenéje korszakalkotó a balettzene történetében, ugyanúgy Harangozó Gyula 1956-os koreográfiája is korszakalkotó lett a magyar balettben. Először sikerült magyar táncművészetben ilyen drámai hatást elérni, s bonyolult tartalmat a konvencionális balettelőadásoktól eltérő módon kifejezni.

1983 márciusa újabb fordulat A csodálatos mandarin színpadi életében. Markó Iván megdöbbentő erejű koreográfiáját mutatta be a Győri Balett társulata. Méltán használom a megdöbbentő jelzőt, mivel nem érzem a darab kellő jellemzőjének a szokványos jó, illetve rossz jelzőt. Óriási vitát váltott ki a nézők körében Markó Iván új felfogásban eltáncolt Csodálatos mandarinja. Egyvalamiben azonban közös a vélemény; a táncjáték, megdöbbenést váltott ki.

Közel negyven éve fut a darab a Mandarin központi figurájára építkezve, most először történt, hogy a hangsúly a lányra tevődött át. Kérdések sorozatát váltja ki a nézőkből ez a merész vállalkozás.

— Nem jelenti ez a művészi etika megsértését, a bartóki elképzelés félreértelmezését?

Röviden idézném Bálint Lajosnak a zene és a tánc kapcsolatáról szóló kifejtését. „A zene, amely látszólag és mai hagyományos formájában elválaszthatatlan és pótolhatatlan része a táncnak, de mégsem maga a művészet. A tánc megszületése és a zene között valóban nagyon erős és hasznos a kapcsolat, de az összetartozás, a tánc, mint befejezett művészi alkotás és a zene között már nem ilyen föltétlen. A táncot, mint művészi alkotást adott körülmények között élvezni és értékelni lehet zenei kíséret nélkül is... A modern tánc első kísérletezőinek vétke az volt, hogy illusztrátori szerepet tulajdonítottak a maguk művészetének. A zenét tartották az anyagnak, amelyet megoldott és bele kiélezett gesztussal illusztrálniuk kell. Az illusztrálás mindig valami magyarázásféle, művészet pedig sohasem lehet magyarázat."

Egyetértek Bálint Lajos gondolatmenetével, noha számos ellenvéleménnyel találkoztam. Ma divat a klaszszikusokat aktualizálni, s ez gyakran oly módon történik, hogy félremagyarázat, bohózat lesz az eredeti műből. Mások szerint, ha egy zene valamit kifejez, például szerelmet, akkor arra rávihető és beleképzelhető a fájdalom is, ellenben ekkor már nem azt olvassuk, illetve halljuk ki a zenéből, amit a komponista a mű fogantatása pillanatában mondani kívánt.

Lehet vitázni erről, tény viszont, hogy felújítások, újraértelmezések vannak a művészetben, s ezek nem fulladnak minden esetben feltétlen kudarcba, sőt sikereket aratnak a nézők közt, ezzel bizonyítják egyfelől létjogosultságukat is.

— Szorosan az előbbi kérdésből fakad a következő: Csodálatos-e a Mandarin?

Többen úgy vélik, ha már a régi koreográfiai felfogást elvetette Markó, miért nem adott darabjának új címet, hiszen ezzel a „hiányossággal" akarva, akaratlanul összehasonlításra, asszociációra késztet az előző koreográfiákkal. Véleményem szerint nincs a műnek semmi hiányossága ezen a téren. Noha, mint már a fentiekben említettem, osztom Bálint Lajos nézetét, s elismerem a tánc és a zene különállóságát, ezt a gondolatot folytatva hivatkozhatom arra is, hogy Bartók: A csodálatos mandarin a zenemű címe, melyre új változatot tervezett Markó Iván. Ennél viszont több a markói felfogás és jogosult a régi cím megtartására. Míg a 19-es esztendők, majd a 45-ös évek Mandarinja, a kor aktualitásának megfelelően az embert mutatta meg az embertelenségben, a 83-as új változat korunk jellemző problémáját vitte színre: a nő helyzetét jelenünkben. A helyszín a modern nagyváros, viszont a stricik helyett lumpenproletár réteg szerepel, az alkalmi munkából élő rakodómunkás. A hivatásos kurva szerepét pedig egyszerűen a nő tölti be, kiszolgáltatva és tiszta, szép érzelmekre vágyva. Megaláztatások és kegyetlen erőszakok áldozata a darab folyamán a nő, aki természetéből fakadóan még ebben a fertőben is pillanatnyi érzelmi megnyugvást keres támadói egyikében, aki szánalommal néz az agyongyötört nőre. Ám a lélegzetnyi idillt drasztikusan megszakítja a banda többi tagja és újult erővel tépi a lányt. A valóságban való reményvesztettsége tetőfokán a lány megszüli, sajét testéből létrehozza a tiszta, igaz szerelmet, aki most már nem a 19-es és 45-ös Kelet hírnöke, hanem a női vágy és képzelet abszolút képe. A modern idők Mandarinjának közel sincs akkora központi szerepe, mint az eddigi felfogásban volt. S mégis joggal csodálatos, mivel ő a tökély, a minden nőben élő halálos szerelem, aki végül is, ahogyan született, úgy el is tűnik, illetve a valóságban sohasem létezett. S mivel a nő a jelenben él, Mandarinját csak magában hordhatja, az élet naturalitása viszont mást produkál, s e vágy és valóság örök ellentétét fejezte ki a markói koreográfia utolsó képe, amelyben a nő magára húzva a Mandarin köpenyét, illetve saját magzatburkát, sikoltó fájdalommal veszi, illetve nem veszi tudomásul szerelme tárgytalanságát.

Az előzőekben mellékesen utaltam a darab valamiféle hiányosságára, ami természetesen nem általánosítható, hiszen közel sem biztos, hogy mindenki érezte. Konkrétabban fogalmazva nem is hiányosságról van szó, sokkal inkább buktatót említenék. A női figurával kapcsolatban merült fel furcsa érzés bennem. Az erőszak, tépés és szenvedés közben már-már odáig ételtem a lány szerepét, hogy szerettem volna felordítani: elég, hagyják már abba, mert nekem is fáj. Elismerem, hogy a művészet nem azonosítható minden esetben a széppel, de arról sem szabad elfeledkezni, hogy a művészetnek lehet romboló hatása is. A nőnek ebben a vergődésében már önmagam károsodását érztem, sőt öntudatlanul kikapcsoltam és már a táncosnőt sajnáltam. Véleményem szerint túllépte az emberi elviselhetőség határát a a nő megformálása, ez kiragadta a nézőt a táncjáték miliőjéből és kívül helyezte rajta. Ezt a buktatót talán nem sikerült tökéletesen kiküszöbölnie Markó Ivánnak. Ennek ellenére nem tartom lehetetlennek, hogy célja volt egy ekkora érzelmi felháborodást kelteni a nézőben, s olybá fokozni, hogy az kiesve a darabból, egy pillanatra észrevegye önmagát, mint a jelen társadalom nő-, illetve férfitagját. Ez csupán hipotézis, a tény az előző gondolatmenetben van, s ha ez valóban buktató, beszélhetünk a markói koreográfia hiányosságáról. Méghozzá mesteri koncepción belüli hiányosságról. Tudni kell a koreográfusnak a néző szemével is látni, még ha ő biztos is abban, hogy táncosnőjében ez a jelenet semmiféle kárt nem okoz, hiszen izomzatilag kellően képzett a szerepre; a nézők többsége szakmai teren laikus.

Röviden összefoglalva, Bartók: A csodálatos mandarinjának markói felfogását óriásinak és egyben megdöbbentőnek tartom. Mint művészi alkotás már avval kivívta az elismerés jogát, hogy ennyiféle gondolatot ébresztett és újfajta érzelmek kiváltására volt képes, amire úgy érzem találó a megdöbbentő jelző.

F. E.

Vidéki probléma? Vidéki probléma!

A centrum–periféria viszony alakulása a szocializmusban

Mottó:

„Borzalmat rámtestálni várt a nem-hivatalos alvilág,
ha rettentett csavargók átka
ösztönözte havas viták

hogy: öröklött,
hogy: társadalmi
hogy: mindig más a felelős;
a rosszat miért kell takarni
ki a gazember, ki a hős?"
Soós Zoltán

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen eltöltött négy év alatt számos egyetemi fórumon megfordultam, igen sok emberrel kerültem kapcsolatba. Azonban egyre jobban feltűnt, hogy milyen kevés közöttük a vidéki. Félreértés ne essék, ezekben a mikroközösségekben általában jól éreztem magam, sok ismerőst, több barátot szereztem és sohasem gondoltam arra, hogy vidéki szagom van, vagy vidéki a bőröm színe. Csak egy idő után valamilyen mély összefüggést keres az ember a felszíni jelenségek alatt.

Engedélyt kaptam arra, hogy betekinthessek az elmúlt pár év felvételi anyagába. Különösen az érdekelt, hogy a kimagasló felvételi pontszámot elért jelentkezőknél milyen a vidék–fővárosi arány, ugyanis ezen felvételizők később valamenynyien egyetemi hallgatók lettek. Az összfelvételizők számát, 1979—82. közötti években tudtam meg. A statisztikai adatokban megyék szerinti bontásban szerepelnek a hallgatók, így Budapest Pest megyével egy adathalmazban. A sokéves átlag azt mutatja, hogy Pest megyéből (Budapestet leszámítva) évente kb. harminc fő jelentkezik, így ezt az átlagszámot vettem figyelembe. Ezek szerint: 1979-ben 513 budapesti és 488 vidéki (Pest megyével együtt) jelentkezett (összesen 1001), 1980-ban 483, illetve 457 (940), 1981-ben 491, illetve 460 (951), 1982-ben 471, illetve 513 (984). Az utóbbi négy év alatt összesen 3876 fő jelentkezett, ebből 1958 budapesti és 1918 vidéki (50,5 százalék, illetve 49,5 százalék). 1979-ben összesen 65-en értek el a maximális 20 pontból 19 vagy ennél több pontot, budapestiek 24-en, vidékiek 41-en. Ugyanez az arány a további években: 1980-ban 15:51 (66), 1981-ben 27:46 (73), 1982-ben 22:77 (99), négy év alatt összesen 303 felvételiző ért el ilyen magas pontszámot, ebből 215 vidéki (71 százalék) és 98 budapesti (29 százalék).

több a magas pontszámot elért vidékiek száma.

A fenti számokból azt várná az ember, hogy ugyanezen hallgatók később az egyetemi élet színterein is kiugranak. Tudom jól, hogy a gimnáziumi és egyetemi oktatási rendszert nem lehet összehasonlítani, egészen más tanulási módszert kíván az embertől az egyetem, ezenkívül a felvételin nagy szerepe van a felkészítő gimnáziumi tanároknak, a szerencsének stb... Mégis megkockáztatom azt a kijelentést, hogy ezek a fiatalok az átlagosnál jobb képességűek. Ebből logikusan következne, hogy ugyanők kerülnek később valamilyen funkcióba az egyetemen. Széles körű felmérést végeztem ezzel kapcsolatban és sajnos az eredmények várakozásomat is felülmúlták. Az adatok az 1982. december 31-i állapotot tükrözik, de az eltelt pár hónap alatt sem történt jelentős változás.

A nagyon tanulságos statisztikák sorát kezdjük a „koronával", a KISZ-funkcionáriusokkal. Itt az egyetemi tanács tagjait, a kari tanácsok tagjait, az egyetemi tanács póttagjait, a KISZ-bizottság felelőseit és további tagjait, a szaktitkárokat, a különböző munkabizottságok vezetőit, s az első évfolyam-vezetőséget vettem figyelembe. Ez összesen 49 fő, „érdekes" módon az arány már fordított: 33 fővárosi (67,4 százalék), 16 vidéki (32,6 százalék). Ez a lista kicsit hiányos, mert a nemzetközi szaknak nincsen még meg a két kari tanácstagja (még októberben kellett volna őket megválasztani!). A mostani funkcionáriusok felvételi pontszámát, tanulmányi átlagát, Q-tesztjét nem néztem meg, és a továbbiakban is csak *összességében* alakult ki nagyon érdekes tendencia. Nézzük tovább!

Az öttagú

elsős évfolyamvezetőségben mindenki fővárosi.

Az AIESEC vezetőség (LC, illetve NC) tagjaiból hat a budapesti és kettő a vidéki hallgató. Számomra különlegesen érdekes volt az AIESEC nyári gyakornokok aránya. Ez a több hónapos nyugat-európai, szakmai gyakorlat az egyetemi keretek egyik legnagyobb, az életben később soha vissza nem térő lehetősége. A KISZ-vezetők névsorában az arányt „megmagyarázhatjuk" — mentalitásbeli különbségek, szervezőkészség hiánya, a tanulás, szakmai kérdések előtérbe helyezése, „amúgy is elég problémája van a vidékinek",... — s folytathatnánk a frázisok sorát. Az AIESEC gyakornokokat széles körű pontrendszer alapján választják ki, amelynek kis része csak a társadalmi munka, *döntő* fontosságú a szakmai ismeret (tanulmányi, tudományos diákköri munka, nyelvismeret). Tavaly a 25 közgázos kiutazóból 17 volt a fővárosi (68 százalék), 8 a vidéki (32 százalék).

Az egyetemi klub állandó tagjainak háromnegyede fővárosi és egynegyede vidéki hallgató. A vidékiek közül kilencen a zárt különálló filmklubban dolgoznak hetente egy alkalommal, a tényleges szervezők között csak egy (!) vidéki van.

A Közgazdász szerkesztőségének állandó munkatársai közül 25-en budapestiek (73,5 százalék) és 9-en vidékiek (26,5 százalék).

Nyaranta, a valamilyen szempontból kitűnő vagy feltűnő hallgatókból, felkérésre építőtábort szervező gárda alakul. Korábban Balotaszállásson én is részt vettem a középiskolások számára szakosított táborban — hárman voltunk vidékiek a szervezők közül, nyolcan pestiek. Tavaly nyáron ugyanitt az első turnusban 14:2, illetve a másodikban 12:2 az arány a fővárosiak javára.

Az 1981 tavaszán sokat plakátozott, kellőképpen beharangozott INFO-kurzus jelentkezőiből 15-en maradtunk, négyen vidékiek, tizenegyen budapestiek. Ebben a körben is jól érzem magam, tényleg jóbarátok vagyunk, lettünk. Csak miért nem jelentkeztek ide többen vidékről?

Nem akarom folytatni a rideg számok sorát, csak megemlítem, hogy a másfél évvel ezelőtti kérdésem hasonló, szomorú eredménnyel zárult. Milyen lehet az arány a divatos szakokon (külgazdaság, nemzetközi szak)? Egyáltalán a későbbi elhelyezkedési lehetőségek milyenek? Ki kerül a leendő munkahelyén vezető beosztásba? Hány vidéki ragad meg a fővárosban? Hányan fejezik be idő előtt tanulmányaikat?

Csupán a TEK (kb. 50-50 százalék) és a Stúdium Generale (70 százalék vidéki, 30 százalék budapesti) területén kedvezőbb a helyzet, a vezetők közlése szerint.

A vidéki hallgatók beilleszkedési problémájában az egyetemen leginkább az instruktori munka illetékes. Jómagam kétszer voltam instruktor. Az instruktor legfontosabb feladatának, a rábízott elsős csoport tagjainak (20-22 ember) kezdeti, személyenkénti segítségét látom abban, hogy eligazodjanak az egyetem futószalagrendszerében: hívja fel az instruktor a még tájékozatlan elsősök figyelmét néhány egyetemi platformra, ahol valamiképpen tovább tudják fejleszteni a személyiségüket, s ahol természetes baráti körben jól érzik magukat. Persze az lenne a legjobb, ha személyes élményt, tapasztalatokat tudna átadni az instruktor. Ezen kívül bizonyos fokú baráti kapcsolatot is építsen ki, ha tud: tehát ha valakinek személyes problémája van, annak próbáljon meg a maga módján segíteni. Fontos persze a tanulmányi segítség is, főleg a vizsgaidőszakban, vizsgázási, módszertani tanácsok szempontjából, de szerintem ez másodrangú. Különben is egyes tanulmányi problémák megoldása (tanárcsere, oktatási módszer stb.) elsősorban a patronáló tanár feladata lenne. Nézetem szerint az instruktor, ha képes rá vegye észre azt, hogy kiben van valami fantázia a rábízott hallgatók közül, későbbi funkciók ellátására, másrészt a többiekre figyeljen úgy, hogy legalább ne vesszenek el az egyetem, a főváros kőrengetegében. Hangsúlyozom, nem a vidéki hallgatók pátyolgatása a feladata, de rájuk eleve a puszta fizikai elszakadás, egyedüllét, kezdeti kisebbrendűségi érzés (pl. tájékozódás) miatt, izolált állapotokra tekintettel (albérlet, mentalitás) különösen figyelni kell! Nem az a feladat, hogy az instruktor a számára legszimpatikusabb, legtöbbet szereplő, legközvetlenebb, legnagyobb szájú emberrel foglalkozzon a legtöbbet, hanem

vegyék észre az emberekben a rejtett tartalékokat,

ami szemmel nem látható, mert ha fordítva teszi, a kezdeti különbség a későbbiekben fokozódik, a kezdeti jórészt objektív hátrány tovább nő, s minél később kapcsolódik be valaki az egyetemi életbe, annál nehezebben sikerül baráti, alkotói közösségre találnia. S megint az előnnyel induló fog később kiugrani: ő lesz instruktor, s ő lesz... s kezdődik az örödögi kör. Nézzük meg az instruktoroknál az arányt! Amióta az eszemet tudom, a négyfős vezetőség mindig fővárosiakból tevődött össze (idén, tavaly, tavalyelőtt azelőtt stb.) A tavalyelőtti arány a vezetőséggel együtt, 22 fővárosi (72,4 százalék), 8 vidéki (27,6 százalék), tavaly 25:7 a fővárosiak javára (78,2 százalék, illetve 21,8 százalék), idén 20:10 (66,6 illetve 33,3 százalék)!!

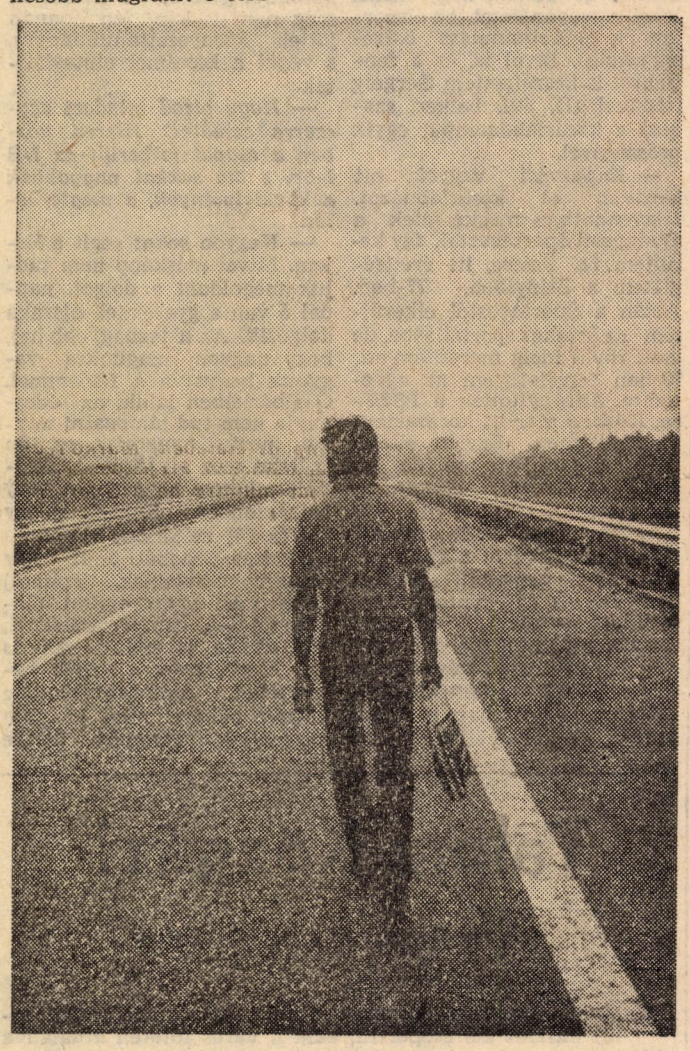

Nem arról van szó, hogy minden instruktor vidéki legyen, és vezessük fel az egyetemi kartotékokra az „F" és „É" betűk mintájára a „B"-t és „V"-t! Nem az egyes instruktorokkal van személyes problémám, hiszen közülük jópáran haverjaim, barátaim. Nem arról van szó, hogy minden instruktor felelőtlen gyerek, aki heccből, mintegy próbaként, barátok, ismerősök szerzése céljából választja ezt a munkát! Különben magammal szemben is magasabb szintet támasztanék most már utólag. Egyszerűen a „circulus vitiosus" rendszer újratermelődésére hívnám fel a figyelmet. Van pár dolog, amit nem pusztán megérteni, hanem átérezni kell, csak így tudja az ember átérezve megérteni, ha már őmaga is túlesett rajta, ha már megjárta a poklot, így tud segíteni, hogy mások számára kevésbé megrázó legyen ez az élmény, s talán hosszú évek múlva csupán csekély hátrány származhasson ebből.

Tudom, hogy előzetes főváros-szoktató kurzus vidékiek számára lehetetlen. Jómagam is túlestem a beilleszkedés, más mentalitással, életszemlélettel való találkozás nehézségén, viszonylag jól vagy rosszul — nem tudom. Higgye el az, aki ezt nem élte át, hogy nem egyszerűen arról van szó, hogy más városba kerül valaki, s törvényszerű, hogy idegenként mozog idegen közegben, és hazavágyik. Miért nem teremtenek neki, miért nem teremt ő maga új közösséget? A fiúk a katonaság alatt már különben is megszokhatták a távollétet. Másrészt nem másik városról, hanem saját városánál minimum tízszer nagyobb fővárosról van szó, ahol nagyságrendileg nagyobb a kiugrási és elkallódási, kulturális és elzüllési, szórakozási és ivászati, siker- és öngyilkossági lehetőség. Kíváncsi lennék, hány más nyelvben van ilyen mellékzöngéje, determináló jelentése a „főváros" illetve a „vidék" szavaknak.

Igen, az egyetemen

továbbfejlődnek azok a „kasztrendszerek",

amelyek az egyetem előtt már léteztek, és később az életben folytatódnak. Ennek okait a következőkben látom: egyrészt puszta fizikai okok (pl. a kollégisták egy helyen laknak), másrészt mentalitásbeli különbség létezik amelynek szintén okai vannak. A kétféle mentalitást, amelyeknek hagyományai vannak (szülői nevelés, szokások, kulturális és infrastrukturális...) röviden, sarkítottan így jellemezném. A Vidéki:

— kudarcok, kihívások kerülése, látszatbiztonság, tartós önvédelmi mechanizmusok kiépítése;

— ugyanakkor hatalmas tartalékokkal, belső lehetőségekkel rendelkezik, amelyek csak ritkán kerülnek felszínre;

— merevség, az egyes énállapotokból, rosszabb paszszokból nehezebben lábal ki, de ha sikerül (ritkán) drasztikusan és megerősödve;

— igazi problémaláto, illetve megoldó képesség;

— izoláltság — tisztán, mindent egyedül világmegváltóként akar megoldani.

A Pesti: — csoportban, haveri körben, ismerősök segítségével, rosszabb esetben gátlástalanul;

— természetesen mozog természetes közegben, így könnyebben jut túl nehézségein, de éppen ezért felszínesség jellemzi;

— fokozott önbizalom-csillogás tartalom nélkül;

— jobb esetben „jószándék" konkrét tettek nélkül (pl. szerintük vidéki probléma nincsen, illetve, ha van maguk a vidékiek tehetnek róla, mert azon rágódnak, hogy ez létezik, pedig csak bennük alakul ki ez a komplexus).

A mentalitásbeli különbségek kihatnak a baráti kör kialakítására, a párkapcsolatokra is. Hangsúlyozom nem arról van szó, hogy az egyik típus „rossz" a másik pedig „jó" — különben sem létezik 100%-os Vidéki, illetve Pesti, de az előbb felsorolt jellemzők alapján döntően mindenki „besorolható" valamelyik táborba. Nálam a Vidéki és Pesti kategória nem földrajzi, hanem mentalitás- és értékrendszerkülönbséget jelent. Budapesti illetőségű egyén is lehet a szemben Vidéki és tősgyökeres vidéki lakos pedig Pesti — jellemük alapján. Azért használom ezeket a fogalmakat, mert az egyes típusokból a fővárosban, illetve vidéken sokkal nagyobb a koncentráció. Elsősorban nem egyetemi, földrajzi problémát látok; ez csak a felszín, sokkal mélyebb okok is léteznek. Nem viselkedés-típusok összeütközéséről egyes, többnyire jóakaratú fiatalok egyetemi problémájáról van szó akik objektív(?) okok miatt sok mindenről nem tehetnek! Visszamehetünk gazdasági okokig, Budapest-centrikusságig, egészen Trianonig? A kiegyezésig? S kérdezhetünk mint a gyermek miért van a miért? Eleve elrendelés, objektív okok?

Igen, mondhatja valaki, minek erről beszélni, hisz oly nyilvánvaló, hogy Budapest gazdasági, közlekedési, kulturális... stb. központ és történelmi okok miatt minden ötödik magyar állampolgár itt él. Igen, de Trianon óta több mint hat és a második világháború utáni hatalomváltás után több mint három évtized telt el; ez kevés volt? Nem lehetett volna tudatos településfejlesztő politikával új központokat kialakítani Budapest mellett? A különbségek csak nőttek?

Igen, mondhatja valaki, hogy türelmetlen vagyok. De hány évtized fog eltelni még, hány peches nemzedék születik *még* rossz időben? Meddig lehet még azt mondani, hogy hibáztunk, hogy „az elmúlt húsz évben a fővárosi ipar kitelepítését a legkevésbé sem következetesen hajtottuk végre" (Népszabadság 1983. január 22.).

Igen, mivel bizonyos méretű infrastrukturális beruházásra megfelelő számú népesség szükséges, hogy gazdaságos legyen, hogy az eleve előnyös helyzetben lévő területen tovább nőnek a lehetőségek, ez idevonzza az embereket, köztük a legtehetségesebbeket is, nekik munkát kell adni, újból idetelepítenek pl. ipart.... és kezdődik előlről az önmagát erősítő egészségtelen folyamat. Ugyanakkor a túlnépesedést meg kell akadályozni különböző tűzoltó intézkedésekkel. Jogszabályok szerint nem budapesti lakos csak öt év állandó budapesti lakhely vagy öt év fővárosi munkaviszony után igényelhet lakást, illetve vehet ingatlant. Tehát valaki születése pillanatában nem teljes jogú állampolgárrá válik és „bűnéért" legalább öt évvel lakol (albérlet vagy ingázás) hisz ezen röghözkötő törvény csupán a bevándorolni szándékozók töredékét riasztja vissza.

Igen, mondhatja valaki, hogy szűkös gazdasági lehetőségeink, az államadósságok, a külker, cserearányromlás..., stb. miatt csak a legfontosabb központokba, elsősorban a fővárosba kell irányítanunk a javakat, hisz olyan egyszerű, tőlünk független történelmi, világgazdasági... stb. okokra kenni *mindent*. Szűklátókörűség, kényelmességi szempontok döntöttek, döntenek sokszor, és ezek újratermelik a fennálló, valóban öröklött problémát. Jelenleg a társadalmi egyenlőtlenségek (gazdasági, kulturális, műveltségi, ... egyenlőtlenségek) egyik fő forrása a lakóhely. Elsősorban Budapestet fejlesztjük aztán a főbb nagyvárosokat, a maradék megy tovább, lejjebb, egyre jobban megcsappan, mi marad a végén? Gazdaságpolitikai és társadalompolitikai célok ütköznek, és ki tudja, hogy az első előtérbe helyezése hosszú távon nem lesz-e ártalmas?

Igen, ha csak egyetemi Vidék-Budapest „ellentétről" írnék, úgy érzem, nem érinteném a probléma lényegét. Általános szemléletbeli, irányítási tanácstalanságot látok. Kiterjeszthetjük-e az egész országra az egyetemi jelenséget, vagyis azt, hogy egyesek, a számszerű többség kiszorul az irányításból? Elegendő magyarázat ez arra, hogy

miért passzívak a vidéki hallgatók?

Tompa László egyetemi színpadi előadóestjén többek között szó esett a környező országokban élő magyarok sorsának kapcsán arról, hogy szinte törvényszerű a nemzeti kisebbség tagjaiban a tudati deformálódás. Beszélhetünk erről többség esetén is?

Visszagondolok Vaderna Józseffel a fiatal székesfehérvári költő-újságíróval való egykori találkozásomra. Talán csak fél napot beszélgettünk egymással, és azóta sem találkoztunk, de ez az a rövid idő elég volt ahhoz, hogy új barátot szerezzek, mi tényleg fél szavakból megértettük egymást. Én: „milyen jó volt naiv, virágszedő humanistaként tiszta lenni:", ő: „ne félj, magasabb szintén eljön még a harmónia!".

Igen, szerintem a belső nyugalom a legfontosabb, és ha már bizonyos szempontok szerint a „haza" és „nemzet" fogalma manapság a kétmilliós metropoliszt jelenti, legalább próbáljunk meg saját szűkebb hazánk területén, az egyetemen rendet rakni. Tudom, hogy az általam említett, jól ismert problémát nem lehet egycsapásra megoldani, de első lépésként legalább gondolkodjanak el, próbálják meg átérezni a Pestiek a Vidékiek helyzetét. Remélem, hogy legalább az egyetemen minél kevesebb probléma nélküli, közönyös fiatallal találkozom, akik lelkiismeretfurdalás nélkül törnek előre útjukon, szemellenzős sapkájukban és sohasem érezték azt, hogy szemben állnak egy fallal, intézményekkel, más értékrendszerrel, és sohasem akarták betörni a fejüket. Remélem, hogy minél kevesebb, szinte mindenben feleslegesen részt vevő, lelkesen ártó ösztönlénnyel találkozom, és talán egyszer ők is igazán tudnak használni.

Másfél évvel ezelőtt már egyszer elkészült a cikkem, és most sem kellett a szöveg lényegén változtatnom, mégis hinnem kell abban, hogy fokozatosan elhalnak ezek a problémák. Ezért kérem, írjon mindenki, aki úgy érzi, hogy valami figyelemre méltót tudna közölni és esetleg én is folytatom. Én csak azt a problémát írhattam le, amit korábban átéltem, de biztos sokan vannak még olyanok, akik más szempontból voltak (vannak) hátrányban. Remélhetőleg cikkemmel a továbbiak sorának nincsen vége.

Rózsa Iván

Többet érdemelnének

Magas Istvánnal, a világgazdaság tanszék oktatójával beszélgettem, aki fontos feladatot lát el egyetemünkön, a külföldi diákok problémáival foglalkozik.

— *Mióta látja el ezt a feladatot, és miért vállalta?*

— Három év óta csinálom és nem tudtam mire vállalkozom, de vállaltam. Ugyanis a kollégám, aki ezzel volt megbízva, külföldre utazott és kellett valaki, aki helyettesíti, ezt tettem, majd állandósult a státuszom.

— *Milyen jellegű gondokkal, problémákkal jelentkeznek önnél a külföldi diákok?*

— Ezzel a munkával kapcsolatban nagy problémák vannak. A feladatköröm korlátozott, én csak közvetítek a minisztérium, a rektor és a diákok között, de effektív beleszólásom nincs. A diákoknak számtalan rendezetlen ügyük van, például pénzügyi, anyagi, tanulási problémák, amelyekkel hozzám fordulnak, de én baráti beszélgetésen kívül, sokat segíteni nem tudok, mert ehhez sem anyagi, sem apparátusi lehetőségem nincs! Ma is a régi norma és szokás szerinti hivatali pályákon mozognak a rendeletek és e körülmény miatt a külföldi számára sok problémát okoz, hosszú időt vesz igénybe az ügy intézése. Sok mindenfélével fordulnak hozzám, például diplomafordítás, segélykérelmek és egyéb. Eredményesen csak úgy lehetne ezt a munkát elvégezni, ha nyelvet tudó személyzet volna segítségemre, mert így sajnos nekem kell mindent megcsinálni, míg a tanári munkámra alig van időm. Most például elvileg alkotó szabadságon vagyok, de muszáj bejönnöm, hogy a külföldiek ügyeit el tudjam intézni, mert nincs segítőtársam. Azt is meg kell mondanom, hogy háládatlan feladat, nem fizetik meg, így hát lényegében szívességből foglalkozom a külföldi diákokkal.

— *Milyen a külföldi diákok fegyelmi helyzete?*

— Általában nincs különösebb baj, de mindig van egy-két problémás ember, akivel szemben rendőrségi eljárást is indítottak (például csempészés miatt), de azt hiszem a kollégiumok igazgatói többet tudnának erről mondani.

— *Milyen kapcsolatot tart fenn a külföldi diákok szemináriumvezetőivel?*

— Semmi kapcsolatom nincs velük, mert az nem az én feladatom. Tanulmányi ügyekkel nem foglalkozom, a karokkal, a dékáni hivatallal tartom a kapcsolatot.

— *Szívesen végzi-e ezt a feladatot?*

— Nem szívesen, mert nincs időm, és nincs megfizetve. Többet érdemelnének a külföldiek, mint amit tőlem kaphatnak, még maximális erőkifejtés esetén is. Ehhez a feladatomhoz több dolog kellene: jószándék, vállalkozás, ember és pénz. Az előbbiek nagyjából meglennének, de annyi pénz nincs, amennyiből a külföldiek számára külön rektori hivatalt létesíthetnének, ahol nyelvtudással rendelkező alkalmazottak hivatalos státuszban „főfoglalkozásban" intézhetnék az ügyeket, például az utazási irodáknál, a rendőrségnél és a pénzügyi kollégiumi és tanulmányi problémákat is, olajozott, gyors, udvarias ügymenetet biztosítván. Ilyen rendszerben a külföldi ügyek egy helyen lennének, szemben a mai állapotokkal, amik szét vannak szórva a karokon. Ha én mondom, elhiheti, valóban többet érdemelnének a külföldiek.

Marcelo N, baly Cake

Ujjé, a ligetben!

A felvételt készítette: Bandl Tamás

Terítéken az asztal

Hogy minél több diák és oktató rendszeresen sportoljon, az egyetem vezetésének kinyilvánított akarata és szándéka. Az tény, hogy az egyetem eleve mostoha feltételekkel rendelkezik. De hogy sáfárkodunk ezekkel a feltételekkel?!

Aki szereti az asztaliteniszt, s legcsekélyebb érzelemmel viseltetik annak alapvető kelléke, az asztal iránt, az nem mehet el közömbösen a III. és IV. előadó mögött.

Jobb sorsra és célra alkalmas asztalok széttörve, mocskosan, napról napra rosszabb állapotban hevernek — úgy tűnik gazdátlanul. Ha játszani szeretnénk — és szeretnénk! —, minden alkalommal úgy kell összeválogatni egy úgy ahogy használható kollekciót, kivakarni a koszból és tudomásul venni, hogy pár nap múlva már nincs ott az asztal, rosszabb esetben össze is törték.

Biztató híreket csak az asztalokról hallani: a rekonstrukció kapcsán összecsomagolják — bizonytalan időre. A maradék ép asztalok tehát meg lesznek védve. De mi lesz azzal, aki pingpongozni akar?

Véleményem szerint az egyetem földszintjén mindig lesz — legyen! — annyi hely, ahol 1-2 asztalt el lehet helyezni. E helyek bizonyos védelméről, az asztalok rendszeres karbantartásáról gondoskodni kell.

A hely hiányában fel nem használható asztalokat részben tartós használatba kell kiadni, részben, ha állapotuk indokolja, ki kell selejtezni és kedvező feltételekkel átadni az igénylőknek.

Csak két dolgot nem szabad hagyni: az asztalok további tönkremenetelét, illetve elzárásukat a használat elől.

Az egyetemen olyan kevés a sportolási feltétel — helyben, olcsón —, hogy minden pici lehetőséget óvni kell a rekonstrukció alatt is.

Dr. Veres Pál adjunktus
pol. gazd. tanszék

Kosártéma

„Nagyon meggondolnám, hogy újból nekivágjunk"

Keveset hallani egyetemünkön a sportéletről. Így például nagy csend van a női kosárlabdacsapat körül. Tavaly megnyerték az NB II-ben a bajnokságot, az idén pedig simán kiestek az NB I-ből. Sokan nem is gondolják, hogy nehéz lehet a magánéletet, az élsportot, a továbbtanulást összeegyeztetni. Erről is, és a fentiekről is beszélgettem Gergely Ilonával (II. évf. belker. szakos) a kosárlabdacsapat egyik erősségével.

— Kaposvári vagyok, ott kezdtem el kosárlabdázni. Hetvenhatban megkerestek a Budapesti Spartacustól, így kerültem fel Pestre, itt érettségiztem a Zrínyiben, 77-ben. Aztán a Spartacustól elkerültem az Izzóhoz sportállásba, de csak rövid ideig maradtam ott. 78-ban felvételiztem az egyetemre, átirányítottak a PSZF-re. Közben már itt kosaraztam az egyetemen. Egy év eltelte után átkerültem ide, de a PSZF-en elvégzett évemet elvesztettem.

— *Hogyan tudod összeegyeztetni a tanulást és a sportot?*

— Elég nehezen. Nappal bent vagyok az egyetemen, este edzés — hétfő kivételével mindennap másfél óra, hétvégén bajnoki mérkőzés, az NB I-ben kéthetente kettősforduló szombat, vasárnap is játszunk — utána, ha marad időm és energiám, tanulok. 81-ben pedig megszületett a kisfiam, Dániel. Sajnos sokat betegeskedik, emiatt évet is halasztottam, a kicsi nem bírja a bölcsődét, valakinek mindig vele kell lenni. Beadtam a kérelmet gyesre, a tanácstól, meg nem tudom én honnan jöttek környezettanulmányra, s végül a kérelmet elutasították.

— *Hogy bírod mindezt egyszerre csinálni? Hiszen közben a csapat felkerült az NB I-be, s ott sokkal nagyobbak a követelmények, a megterhelés.*

— Nagyon sokat segít a férjem. Mivel másképp nem tudjuk megoldani a dolgot, nappal ő van a gyerekkel, éjszaka dolgozik. Az a legnagyobb baj, hogy nagyon magunkra vagyunk hagyatva a férjemmel. Ő albérletben lakik, az édesanyja nem tud támogatni minket, mert nyugdíjas, az én szüleim meg elváltak. A Kinizsiben lakom a gyerekkel, egy betegszobában. Képzelj el, egy két és fél méterszer három és fél méteres szobát, amit egy emberre méreteztek, számolj hozzá még egy gyereket, akinek szintén vannak holmijai, játékai. És az engem bánt is egy kicsit, hogy a másik betegszobát, ami gyakorlatilag kétszer akkora, mint ez, nem használják semmire, illetve két takarítónő kapta meg — öltözőnek. (!!)

— *Valóban több megértésre volna szükség az illetékesek részéről. De talán térjünk vissza a kosárlabdához. Hogyan vágott neki a csapat az NB I-nek?*

— Azzal tisztában voltunk, hogy sokszor ki fogunk kapni. De azért nem gondoltuk, hogy ilyen simán kiesünk. Az meg különösen bosszantó volt, hogy öt-hat olyan mérkőzésünk volt, amelyen két-három ponton múlott csak a vereség. Nem elhanyagolható az sem, hogy több mérkőzésen kifejezetten ellenünk fújtak a bírók is. De mindenképpen jó volt az NB I, mert itt azért sokat tanultunk. Inkább játsszunk jó csapatokkal — bár kapjunk ki sokszor —, mint gyenge csapatokkal, mert csak az előbbi esetben tudunk fejlődni.

— *Egy egyetemi csapatnál mindig nagy a mozgás, játékosok jönnek, játékosok mennek évente. Mennyire hatott ez ki a csapat teljesítményére?*

— Nagyban befolyásolta. Hiszen például nem ugyanaz a csapat küzdötte végig az NB I-et, amely megnyerte az NB II-t. Az akkori csapatból alig maradtunk. Ráadásul sérüléshullám sújtotta a csapatot, voltak akik időközben végeztek, már dolgoznak és nem tudnak eljárni edzésre. Gondolj bele, itt minden év elején egy szinte teljesen új csapattal kell kezdeni a bajnokságot, közben ismerjük meg egymást, pedig itt az összeszokottság döntő. Azon kívül az edzőnk, Tóth Andorné — Ági szinte mindent egyedül csinál. Edző, menedzser, ügyintéző és még nem tudom mi, egyszemélyben. Itt nincs szakosztályvezetés, teljesen amatőr alapon megy az egész. Aztán meg annyit nem tudtunk elérni soha, hogy amikor megyünk hétvégén vidékre, megkapjuk az egyetemtől a buszt. Tudtommal van egy kisbusz is, de nekünk majdnem mindig vonattal kellett utazni. S a vonatnak nem mi szabjuk meg, hogy mikor induljon és érkezzen.

— *Bizony nálunk, Magyarországon az egyetemi sportélet nem kap olyan hangsúlyt, amilyen megilletné, pedig ez is bázisa lehetne az élsportnak. Tegyük fel, a csapat újra megnyerné az NB II-t. Vállalnátok-e, vagy te személy szerint vállalnád-e újra az I. osztályt?*

— Tudod, mindenki egy kicsit megkönnyebbült, egy kicsit megnyugszunk az NB II-ben. Gondolom a többiek is, de én is nagyon meggondolnám, hogy újból nekivágjunk, ha lehetőségünk lenne rá, már csak a fentebb elmondottak miatt is. Azért jó és hasznos volt az NB I-ben szerepelni.

-son

A KISZ-bizottság napirendjén

Oktatási reform, hallgatói képviselet

A KISZ-bizottság március 31-i ülése az oktatási munkabizottság beszámolóját, az új hallgatói képviseleti rendszer tapasztalatait és egyéb ügyeket tárgyalt.

Az oktatási munkabizottság vezetője, Branyiczki Imre beszámolt arról, hogy az idén a Gondolatok összeállításával, az őszi egyetemi képzéskorszerűsítési konferencia kezdeményezésével, különböző konferenciákon, táborokban, tanácskozásokon és parlamenteken való aktív részvétellel próbálták segíteni a reformfolyamatot. Ismételten sürgették a rektort az egyetemi reformelképzelések kibocsátásában és nyilvános megvitatási lehetőségeinek megteremtésében. Együttesen is dolgoztak a párt oktatási munkabizottságával, részt vettek az egyetemi tantárgycsoportos vitákban. Valószínűleg sikerült hatást gyakorolniuk az egyetemi közgondolkodásra. A KISZ-bizottság a munkabizottság munkáját elismerően elfogadta, és elhatározta, hogy az éppen most megjelent rektori és a várható minisztériumi anyag alapvető politikai aspektusait maga a — szakmai kérdésekben nem szakértő — KISZ-bizottság, szükség esetén a küldöttértekezlet is megvitatja.

Az új HKR tapasztalata — Ferencz Gábor beszámolója szerint — az, hogy az egyetemi és a kari tanács szintjén a rendszer működik, nem kell megváltoztatni. Ugyanakkor a képviselők közvetlen választása semmilyen előnyt nem hozott, nem javult a képviselők ismeretsége, publicitása, keserves munkával is csak szűkebb környezetük véleményére támaszkodhatnak. A rendszer másik pillére, a csoportképviselők és a rajtuk nyugvó tanszéki képviselet nem jött létre. Ebben reménykedni illúzió volt, ugyanakkor a szervezés sem volt tökéletes. Úgy tűnik, az elképzelt formáció nem valósítható meg, indokolt a korábbi döntés felülvizsgálata. Ennek kialakulatlansága egyes tanszékek részéről támadási felületet kínál a képviselet és érdekeink egésze ellen. Ferencz Gábor javasolta, hogy vagy tegyünk óriási erőfeszítéseket az elképzelt szisztéma nem valószínű megvalósítására, vagy lépjünk vissza a közvetett demokrácia felé, vagy pedig a kari tanácstagok „lefelé" építsék ki stábjukat, az elméleti „lentről felfelé" épülés helyett. Mindenképpen növelni kell azonban a képviselet nyilvánosságát. A KISZ-bizottság elismerte, hogy a csoportszintű képviseleti szerveződés éppúgy illúzió, mint a csoportszintű KISZ-szerveződés, épp ezért azt határozta, hogy 1. egyetemi és kari szinten kell koncentrálni erőfeszítéseinket, 2. ennek politikai nyilvánosságát meg kell teremteni, 3. a közvetlen demokráciát ne adjuk fel, de azokon a tanszékeken, ahol ezt sürgetik, valamilyen úton biztosítani kell a tanszéki képviseletet, 4. újabb vizsgálódást kell folytatni az alapszintű képviselet lehetőségeiről.

—s

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség:
1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó:
TILL IMRE
igazgató

83—1700. Szikra Lapnyomda,
Budapest

Felelős vezető:
CSÜNDES ZOLTÁN
vezérigazgató

Talpra Közgáz!

Nem fogunk széthullani

Szolnok város lakói igencsak furcsán néztek arra a körülbelül húszfős kis csoportra, akik a város főterén áthaladva vidám hangulatban hangoztatták, hogy nem kevesebbet, de gazdasági rendszerünket fogják romba dönteni. Az emberek megálltak, utánuk néztek, majd egymásra: kik lehetnek ezek? No, és mit jelenthet az a furcsa, idegen nyelvű felirat a pólójukon, azzal a malaccal a közepén? Talán némi félszeg irigység is lehetett bennük a vidám, felengedett diákcsapat láttán, akik valami ismerős dallamra egy soha nem hallott indulót harsogtak egy gitár kíséretével:

Gazdaságot, gazdaságot, gazdaságot szervezünk,
Romba döntjük, romba döntjük gazdasági rendszerünk,
És mi mégis, és mi mégis, és mi mégis itt vagyunk...

Szerencsére, senkinek nem jutott eszébe rendőrt hívni, hiszen csak a KÖZGÁZ közművelődési táborának néhány résztvevője tartott a szokottnál kissé jobb kedvűen, csomagokkal megrakva az állomás felé.

Nemcsak a város lakói néztek azonban furcsán egymásra, hanem egy kicsit mi is. Olyat láttunk, ami ha nem is először, de ritkán történt meg velünk eddig: valami megfoghatatlan lelkesedés, az együvé tartozás érzése fogott el bennünket. Ami eggyé kovácsolt, az éppen az a bizonyos kismalac volt, illetve az, amit képvisel: a szót, hogy KÖZGÁZ. Valami mintha elkezdődött volna Szolnokon!

Vagy talán már hamarabb is? Hiszen alig egy hónapja közel négyszázan ünnepeltük tombolva, vastapssal saját kis csapatunkat a KEN vetélkedőjén, és a vakolatot veszélyeztetően zengett a biztatás: KÖZGÁZ, KÖZGÁZ! Hogy ez milyen érzés, nem lehet leírni, aki ott volt, tudja. Két nappal előtte pedig látni kellett a rektorválasztás aulát megtöltő tömegét, akik a végén szinte a fellegekbe emelték új diákrektorunkat, egyetlen torokként harsogván nevét: Gézukáám! No, meg már tavaly is, a ballagáson. Megcsináltunk valami olyat, ami emberemlékezet óta nem volt nálunk! Ez még olyanokat is becsalt a roskadásig virággal díszített egyetemre, akik például az aulát, a nagy rendezvények színterét négy éven át csak úgy ismerték, mint szükséges rosszat, amin reggelenként gyorsan át kell haladni, hogy a kaputól minél gyorsabban a büfébe jussanak. Valami mintha tényleg elkezdődött volna! Végre nem azért, mert valaki valahol azt mondta: legyen. Lett önmagától, spontán, mert igény volt rá: a valahová tartozás természetes igénye.

Volt egyszer egy Közgáz-szellem... Vajon tényleg létezett, és mi vesztettük el valahol? Vagy sohasem volt és most is csak azért lenne valami, mert lassan elhagyva ódon, Duna-parti épületünket, mely már majdnem a fejünkre szakad, melyet annyit szidtunk, most jönnénk rá, hogy mégiscsak a szívünkhöz nőtt egy kicsit?

Régi közgázosok, hol vagytok? Gyertek el, tudni akarunk rólatok, újra megismerni benneteket, ha már hagytátok, hogy elfelejtsünk titeket, amint kiléptetek közülünk! Mondjátok el, volt-e és milyen volt a Közgáz-szellem, ti hogyan csináltátok? Szükségünk lenne józan tanácsokra, biztató, igaz és reális szóra, a véleményetekre mostani problémáinkról és a segítségetekre, hogy megoldjuk őket.

Azt tartják, hogy két ember, ha jó barát volt, teljenek el akár évtizedek is, ha újra találkozik, megtalálja egymást. Vannak olyan közösségek, melyek sohasem hullanak szét teljesen, mert van valami közös, ami összetartja őket. Mi miért ne lehetnénk ilyenek? Hiszen nem csupán diákok, egyetemisták vagyunk, nem csupán talán életünk legszebb éveit töltjük itt, de ráadásul közgazdászok vagyunk, amit nem sokan mondhatnak el magukról. Nem leszünk-e még évtizedek múlva is szétszórtan az országban, de mégis csak egymásra utalva? Hiszen innen, tőlünk kerül ki a közgazdászok döntő része, immáron 30 éve!

Nem arról van szó, hogy minden reggel örömtől repesve ébredünk, és indulunk az egyetemre, mert az milyen jó! Egyrészt inkább arról, hogy amikor mozdul valami, mert KEN készül vagy majális, folkfesztivál vagy gólyabál, mozduljunk együtt érte, érezzük, hogy a miénk, magunknak csináljuk. Másrészt arról is, hogyha évek múlva megismerünk valakit, akinek a gomblyukában ugyanolyan jelvény van, amilyet mi is viselünk (mert lesz ilyen jelvény, kell, hogy legyen), üdvözöljük az összetartozás, a közös élmények örömével és segítsük őt, hiszen mi is jócskán rászorultunk volna a baráti jobbra. Cserébe biztosan mesél majd, ha kérdezed: megvannak-e még az állványok, hullik-e a vakolat, hogy áll a klub, a Poltár vagy esetleg jár-e már a metró Törökbálintra.

Egyszóval valami van! Egyre több emberrel beszélek, aki büszke arra a pólóra, amit visel, és ezt meg is vallja, és azt akarja, hogy jusson mindenkinek belőle. Igazuk van!

Eddig egyedülálló lehetőségünk lett volna egy közgázidentitás megteremtésére: egy épületben, egy helyen, nap mint nap találkozva. Adott volt a lehetőség, de mi nem éltünk vele egészen, és most ideiglenesen szétszóródunk, de csak helyileg. Ne engedjük, hogy emiatt széthulljon az, ami eddig csak csíráiban él. Nehéz lesz, de próbáljuk meg! Maradjunk közgázosok ,de még inkább: próbáljunk meg igazán, szívből azzá lenni!

Bodnár Zsigmond